

WILKIE
COLLINS

ARMADALE

Splendidum družstvo

ARMADALE

WILKIE COLLINS

Splendidum družstvo • Vražné, Hynčice

ARMADALE

Copyright © Wilkie Collins, 1866

Translation © Tereza Novotná, 2021

Czech Edition © Splendidum družstvo

Vražné, Hynčice, 2022

První el. vydání

ISBN 978-80-7681-129-4 (EPUB)

ISBN 978-80-7681-130-0 (MOBI)

ISBN 978-80-7681-131-7 (PDF)

Podle anglického originálu Armadale od Wilkieho Collinse, přeložila a text upravila Tereza
Novotná.

Obsah

PRVNÍ KNIHA

I. PUTOVNÍCI

II. CHARAKTERISTICKÝ RYS SKOTSKÉ POVAHY

III. ZTROSKOTÁNÍ DŘEVĚNÉ LODI

DRUHÁ KNIHA

I. ZÁHADA OZIASE MIDWINTERA

II. ODHALENÝ MUŽ

III. DEN A NOC

IV. STÍN MINULOSTI

V. STÍN BUDOUCNOSTI

TŘETÍ KNIHA

I. ZLO NA STARTU

II. GENTLEMAN ALLAN

III. NÁROKY SPOLEČNOSTI

IV. BĚH UDÁLOSTÍ

V. MATKA OLDERSHAWOVÁ NA STRÁŽI

VI. ZIMA V PŘEVLEKU

VII. ZÁPLETKA SE VYOSTŘUJE

VIII. NORFOLKSKÉ ZÁTOKY

IX. OSUD NEBO NÁHODA?

X. TVÁŘ SLEČNY GWILTOVÉ

XI. SLEČNA GWILTOVÁ MEZI TEKUTÝMI PÍSKY

XII. ZATAŽENÁ OBLOHA

XIII. EXIT

ČTVRTÁ KNIHA

I. MRS. MILROYOVÁ

II. MUŽ JE NALEZEN

III. NA POKRAJI OBJEVU

IV. ALLAN V ZÁTOCE
V. VÁŽNÝ ROZHOVOR S PANEM PEDGIFTEM
VI. PEDGIFTŮV POSTSKRIPTUM
VII. SLEČNA GWILTOVÁ A MIDWINTER
VIII. HÁDKA
IX. ONA ZNÁ PRAVDU
X. DENÍK SLEČNY GWILTOVÉ
XI. LÁSKA A ZÁKON
XII. SKANDÁL NA NÁDRAŽÍ
XIII. NEŠŤASTNÉ SRDCE STARÉHO MUŽE
XIV. DENÍK SLEČNY GWILTOVÉ
XV. SVATEBNÍ DEN
PÁTÁ KNIHA
I. DENÍK SLEČNY GWILTOVÉ
II. POKRAČOVÁNÍ DENÍKU
III. DALŠÍ POKRAČOVÁNÍ DENÍKU
POSLEDNÍ KNIHA
I. NA KONEČNÉ STANICI
II. V DOMĚ
III. SMRTÍCÍ BAŇKA
EPILOG

PRVNÍ KNIHA

I. PUTOVNÍCI

Ve Vildbašských lázních byla zahájena sezona roku osmnáct set třicet dva.

Nad tichým německým městečkem se začínaly objevovat večerní stíny. Před dveřmi hotelu se objevily tři významné osobnosti Vildabadu v doprovodu svých manželek – starosta, lékař a majitel tohoto podniku. Za tímto vybraným kruhem se objevili měšťané, tu a tam promíchaní s venkovany, ve svém svérázném německém kroji – muži v krátkých černých sakách, těsných černých kalhotách a třírohých bobřích kloboucích; ženy s dlouhými světlými vlasy visícími v jednom hustě spleteném ohonu v krátkých vlněných šatech s pasy zasunutými v oblasti lopatek. Kolem nich běhaly baculaté děti, zatímco v jednom ztraceném koutě stáli stranou od ostatních obyvatel lázeňští hudebníci a čekali, až se objeví první návštěvníci. Světlo květnového večera ještě jasně zářilo na vrcholcích velkých zalesněných kopců.

„Pane domácí,“ ozvala se jako první starostova žena, „máte v tento první den sezóny nějaké zahraniční hosty?“

„Paní starostko,“ odpověděl hostinský, „mají přijet dva a oba jsou z Anglie, jak soudím podle jejich jmen. Jeden cizinec se jmenuje

Armadale a je velmi nemocný. A druhý, vysoce postavený cizinec se jmenuje Neal. Víc nevím.“

Pak ještě prohodili spolu pár slov a hudebníci se chopili svých nástrojů. Kapela zahrála svižnou taneční melodii a děti na náměstí vesele poskakovaly do rytmu hudby.

Zatímco kapela hrála, zatímco děti tančily, zatímco se prohluboval šum mnoha řečníků, ve starostově ženě se ukotvila klasická ženská zvědavost. Odtáhla hospodyně stranou a zeptala se: „Co ještě víte o těch dvou cizincích z Anglie? Mají přijet s nimi i nějaké dámy?“

„Jeden má přijet s dítětem a ošetřovatelkou a,“ odmlčela se hospodyně, obratně si nechávajíc hlavní bod zájmu až na konec, „s ženou.“

Starostka se rozzářila, přicházející paní doktorová se rozzářila, paní domácí významně přikývla. V hlavách všech tří se ve stejnou chvíli probudila k životu stejná myšlenka: “Uvidíme, co je za módu v Anglii!”

Jako první přijel kočár, z kterého vystoupil pan Neal a jeho sluha. Zatímco se na chodníku opíral o svou hůl a nepříliš trpělivě se díval směrem k hudebníkům, kteří mu hráli valčík z “Der Freischutz”, jeho osobní vzhled poněkud tlumil nadšení malého přátelského kroužku, který se shromáždil, aby ho přivítal. Byl to štíhlý, vysoký, vážný muž středního věku, s chladným pohledem a dlouhým horním rtem, s převislým obočím a vysokými lícními kostmi; muž, který vypadal tak, jak vypadal – každým coulem Skot.

„Kde je majitel tohoto hotelu?“ zeptal se německy, s plynulou pohotovostí ve vyjadřování a ledovým chladem v chování. „Přiveďte

lékaře,“ pokračoval, když se mu majitel představil, „chci s ním okamžitě mluvit.“

„Už jsem tady, pane,“ řekl lékař a vystoupil z kruhu přátel, „a mé služby jsou vám plně k dispozici.“

„Děkuji,“ řekl pan Neal a podíval se na něho, jako se díváme na psa, když zapískáme a pes přijde. „Rád se s vámi zítra ráno v deset hodin poradím o svém vlastním případě. Teď vás chci jen obtěžovat zprávou, kterou jsem se zavázal doručit. Na zdejší cestě jsme předjeli kočár, v němž seděl nějaký pán – myslím, že Angličan, který se zdál být vážně nemocný. Dáma, která ho doprovázela, mě prosila, abych vás ihned po příjezdu navštívil a zajistil vaši odbornou pomoc při vyproštění pacienta z kočáru. Jejich kurýr měl nehodu, zůstal na cestě a oni jsou nuceni jet velmi pomalu. Budete-li zde za hodinu, stihnete je přijmout včas. To je ta zpráva. Kdo je ten pán, který se zdá, že se mnou chce mluvit? Starosta? Chcete-li vidět můj pas, pane, můj sluha vám ho ukáže. Ne? Chcete mě přivítat na tomto místě a nabídnout mi své služby? To mi neskonale lichotí. Pokud máte nějakou pravomoc zkrátit vystoupení vaší městské kapely, prokážete mi laskavost, když ji uplatníte. Mám podrážděné nervy a hudbu nemám rád. Nepotřebuji vaši ruku, nahoru se dostanu s pomocí hole. Pane starosto a pane doktore, už se nemusíme zdržovat. Přeji vám dobrou noc.“ Na přítomné dámy se ani nepodíval.

Starosta i doktor se dívali za Skotem, jak kulhá nahoru, a společně zavrtěli hlavami v němém nesouhlasu s ním. Dámy šly jako obvykle ještě o krok dál a otevřeně vyjádřily svůj názor. Paní starostka toto nevhodné chování srovnala s chováním divocha. Paní

doktorová šla ještě dál a považovala to za projev vrozené brutality vepře.

Hodina čekání na cestovní kočár se protáhla a plíživá noc se tiše vkrádala na svahy kopců. Jedna po druhé se objevovaly hvězdy a v oknech hotelu se mihotala první světla. S příchodem tmy opouštěli náměstí poslední hosté.

Hodina čekání se protáhla a postava lékaře, úzkostlivě přecházejícího sem a tam, byla jediným živým tvorem, který na náměstí zůstal. Doktorovy hodinky odpočítávaly pět, deset, dvacet minut, než nočním tichem pronikl první zvuk, který ho upozornil na blížící se kočár. Pomalu se vynořil z boční ulice na náměstí, krokem koní, a zastavil u dveří hotelu.

„Je tu doktor?“ zeptal se ženský hlas, který ze tmy kočáru promluvil francouzsky.

„Jsem tady, madam,“ odpověděl lékař, vzal z ruky majitele hotelu světlo a otevřel dveře kočáru.

První tvář, na kterou světlo dopadlo, byla tvář dámy, která právě promluvila – mladá, temně krásná žena, které se v dychtivých černých očích leskly slzy. Druhá odhalená tvář byla tvář staré, sešlé černošky, která seděla naproti dámě na zadním sedadle. Třetí byla tvář malého spícího dítěte na klíně černošky. Dáma rychlým gestem netrpělivosti pokynula ošetřovateli, aby s dítětem opustila kočár jako první. „Odvedte je, prosím,“ řekla paní domácí, „odvedte je do jejich pokoje.“ Když byla její prosba splněna, vystoupila sama. Pak se na vzdálenější straně kočáru poprvé jasně rozsvítilo a čtvrtý cestující byl odhalen.

Ležel bezvládně na matraci podepřené nosítky; dlouhé a rozčuchané vlasy měl pod černou čepicí s holou lebkou; oči doširoka

otevřené, těkající bez ustání úzkostí sem a tam; zbytek obličeje byl stejně prázdný, jako by byl už mrtvý. Nebylo možné se na něj teď dívat a hádat, čím mohl kdysi být. Doktorovo oko, pozorně stoupající po jeho těle, poznalo, že smrt je nablízku. Tichý soucit bylo to jediné, co bylo možné nabídnout ženě, která stála s pláčem u dveří kočáru.

Když ho nesli na lůžku přes hotelovou halu, jeho bloudící oči se setkaly s tváří jeho ženy. Na okamžik na ní spočinuly a v tu chvíli promluvil.

„To dítě?!“ řekl anglicky, s pomalou, hutnou, namáhavou artikulací.

„Dítě je nahoře v bezpečí,“ odpověděla slabě.

„Můj ...“

Nedořekl a zavřel oči. Něžně a obratně ho vynesli po schodech nahoru, po jedné straně jeho žena a po druhé doktor (zlověstně mlčící). Domáci a služebnictvo viděli, jak se za ním otevřely a zavřely dveře jeho pokoje; slyšeli, jak paní hystericky propukla v pláč, jakmile zůstala s doktorem a nemocným o samotě; viděli, jak doktor po půl hodině vyšel ven s tváří o odstín bledší než obvykle; dychtivě na něj naléhali, aby jim poskytl informace, a na všechny jejich dotazy dostali jedinou odpověď: „Počkejte, až ho zítra uvidím. Dnes se mě na nic neptejte.“ Všichni znali doktorovy způsoby a nevěstily nic dobrého, když je s touto odpovědí spěšně opustil.

II. CHARAKTERISTICKÝ RYS SKOTSKÉ POVAHY

V deset hodin dopoledne následujícího dne se pan Neal – čekající na lékařskou návštěvu, kterou si na tuto hodinu sám určil – podíval na hodinky a ke svému úžasu zjistil, že čeká zbytečně. Blížila se jedenáctá, když se konečně otevřely dveře a do pokoje vstoupil lékař.

„Určil jsem vám návštěvu na desátou hodinu,“ řekl nepříjemným hlasem pan Neal. „V mé zemi je lékař dochvilný.“

„V mé zemi,“ opáčil doktor klidně, „je lékař úplně stejný jako ostatní lidé – je vydán na milost a nemilost náhodám. Omluvte mě, pane, že jsem přišel tak pozdě; zdržel mě velmi nepříjemný případ – případ pana Armadalea, jehož kočár jste včera míjel na cestě.“

Pan Neal se na něho podíval s jistou zvědavostí. V doktorových očích se zračila skrytá úzkost. Na okamžik proti sobě mlčky stály obě tváře ve výrazném národnostním kontrastu – Skotova, dlouhá a hubená, tvrdá a pravidelná; Němcova, baculatá, měkká a beztvářá. Jedna tvář vypadala, jako by nikdy nebyla mladá, druhá jako by nikdy nezestárla.

„Mohl bych vám připomenout,“ řekl pan Neal, „že bolest, kterou právě projednáváme, je MOJE bolest, a ne bolest pana

Armadalea?“

„Jistě,“ odpověděl lékař a zdálo se, že se stále nemohl odpoutat od případu, který právě opustil. „Zdá se, že kulháte; dovolte mi, abych se podíval na vaši nohu.“

Nemoc pana Neala, ať už byla podle jeho vlastního hodnocení jakkoli vážná, neměla z lékařského hlediska žádný mimořádný význam. Trpěl revmatickým postižením hlezenního kloubu. Byly položeny a zodpovězeny nezbytné otázky a předepsány nezbytné koupele. Za deset minut byla konzultace u konce a pacient v příznačném tichu čekal, až se lékař rozloučí.

„Omlouvám se,“ řekl lékař, vstal a trochu zaváhal, „že jsem nucen vás požádat o shovívavost, vrátím-li se k tématu pana Armadalea.“

„Mohu se zeptat, co vás k tomu nutí?“

„Povinnost, kterou mám jako křesťan, vůči umírajícímu člověku.“

Pan Neal se zarazil. Ti, kdo se dotkli jeho smyslu pro náboženskou povinnost, se dotkli nejcitlivějšího místa v jeho povaze.

„Tak to chápu. Můj čas je váš.“

„Nebudu zneužívat vaší laskavosti,“ odpověděl doktor a vrátil se do křesla. „Budu tak stručný, jak jen to půjde. Případ pana Armadalea je jednoduchý. Většinu svého života prožil v Západní Indii, vedl divoký a podle jeho vlastního přiznání neřestný život. Krátce po svatbě – nyní jsou to asi tři roky, se u něj začaly projevovat první příznaky blížícího se ochrnutí a jeho lékaři mu nařídili, aby odjel vyzkoušet evropské klima. Od odjezdu ze Západní Indie žil převážně v Itálii, což jeho zdraví nijak neprospělo. Z Itálie se před posledním záchvatem přestěhoval do Švýcarska a ze Švýcarska byl

poslán na toto místo. Tolik vím ze zprávy jeho lékaře; zbytek vám mohu sdělit z vlastní zkušenosti. Pan Armadale byl do Vildbadu poslán příliš pozdě: je to prakticky mrtvý muž. Ochrnutí se rychle šíří směrem vzhůru a již došlo k onemocnění dolní části páteře. Ještě může trochu hýbat rukama, ale v prstech už nic neudrží. Může ještě artikulovat, ale zítra nebo pozítří se možná probudí bez řeči. Když mu dávám ještě týden života, dávám mu to, o čem jsem upřímně přesvědčen, že je to nejdelší délka jeho života. Na jeho vlastní žádost jsem mu co nejpečlivěji a nejcitlivěji sdělil, co jsem vám právě řekl. Výsledek byl velmi znepokojivý; prudkost pacientova rozrušení byla taková, že se mi ji ani nechce vám popisovat.

Dovolil jsem si zeptat se ho, zda jsou jeho záležitosti nevyřízené. Nic takového. Jeho závěť je v rukou jeho vykonavatele v Londýně a on zanechává svou ženu a dítě dobře zaopatřené. Moje další otázka měla větší úspěch, trefila se do černého: "Máte na mysli něco, co chcete udělat, než zemřete, a ještě to nemáte hotové?" Vydechl úlevou: "Ano." "Mohu vám nějak pomoci?" "Ano. Musím něco napsat; můžete mi pomoci, abych udržel pero?" Stejně dobře se mě mohl zeptat, jestli dokážu zázrak. Mohl jsem říci jen Ne. "Když vám nadiktují slova," pokračoval, "můžete napsat, co vám řeknu?" Opět jsem mohl říci jen Ne, anglicky trochu rozumím, ale neumím ani mluvit, ani psát. Pan Armadale rozumí francouzsky, ale nedokáže se v tomto jazyce vyjádřit; a němčinu vůbec nezná. V této obtížné situaci jsem řekl to, co by řekl každý jiný v mé situaci: "Proč se ptáte mě, ve vedlejší pokoji je vám k dispozici paní Armadaleová, vaše žena". Než jsem se stačil zvednout ze židle, abych ji přivedl, zastavil mě zděšeným pohledem, který mě připoutal na místo. "Aha," řekl jsem, "vaše žena zřejmě není nejvhodnější osobou, která by pro vás

mohla psát, jak si přejete?” “Poslední osoba pod nebem!” odpověděl. “Žádáte mě, cizince, abych psal podle vašeho diktátu slova, která před svou ženou tajíte?!” Představte si můj údiv, když mi bez zaváhání odpověděl: “Ano!” Seděl jsem mlčky. “Když neumíte psát anglicky, najděte si někoho, kdo to umí. ”

Pokusil jsem se něco namítnout, ale propukl v příšerný sténající pláč s němou prosbu, abych splnil jeho přání. “Uklidněte se! Já někoho najdu.” “Ale, ještě dnes!” vybuchl, “než mi selže řeč jako ruka. “Dnes, za hodinu.” Zavřel oči; okamžitě se uklidnil. “Zatímco na vás čekám, dovolte mi, abych se podíval na svého malého chlapce.” Když mluvil o své ženě, neprojevoval žádnou něhu, ale když se ptal po svém dítěti, viděl jsem na jeho tvářích slzy. Moje povolání, pane, ze mě neudělalo tak tvrdého člověka, jak byste si mohl myslet. Obávám se, že se vám to zdá z mé strany poněkud slabošské?”

Doktor se na pana Neala se zájmem podíval. Stejně dobře se mohl dívat na skálu v Černém lese. Pan Neal měl stále kamenný obličej.

„Pokračujte. Předpokládám, že jste mi ještě neřekl všechno, co máte na srdci.“

„Jistě chápete, proč jsem sem teď přišel?“ opáčil lékař.

„Chcete po mně, abych se povolil pro věc, která je dost podezřelá. Odmítám vám dát jakoukoli odpověď, dokud nebudu vědět víc, než vím teď. Považoval jste za nutné informovat manželku toho muže o tom, co se mezi vámi stalo, a žádat ji o vysvětlení?“

„Samozřejmě, že jsem to považoval za nutné!“ řekl lékař rozhořčen úvahami o své lidskosti, které tato otázka zřejmě naznačovala. „Jestli jsem někdy viděl ženu, která má ráda svého

manžela a lituje ho, pak je to tato nešťastná paní Armadaleová. Jakmile jsme spolu zůstali sami, posadil jsem se k ní a vzal jsem ji za ruku a ...“

„Promiňte,“ skočil mu do řeči Skot. „Dovoluji si naznačit, že ztrácíte nit vyprávění.“

„Můj národ má ve zvyku neustále ztrácet nit hovoru; a vy ji zřejmě máte ve zvyku neustále ji nacházet, pane. Jaký to příklad řádu vesmíru a věčné správnosti věcí!“

„Prosím, omezte se na fakta,“ trval na svém pan Neal a netrpělivě se mračil. „Mohu se pro svou vlastní informaci zeptat, zda by vám paní Armadaleová mohla říci, co si její manžel přeje, abych napsal, a proč ji odmítá nechat psát za sebe?“

„Paní Armadaleová mi řekla – “Příčina, která mě nyní vylučuje z jeho důvěry, je, jak pevně věřím, tatáž, která mě vždycky vylučovala z jeho srdce. Jsem žena, kterou si vzal, ale nejsem žena, kterou miluje. Když si mě bral, věděla jsem, že ženu, kterou miloval, mu převzal jiný muž. Myslela jsem si, že ho donutím na ni zapomenout. Doufala jsem, když jsem si ho brala, a doufala jsem znovu, když jsem mu porodila syna. Musím vám říkat, jak mé naděje skončily – viděl jste to sám.“

“To je vše, co víte?”

“Všechno, co jsem věděla až do nedávna. Bylo to v době, kdy jsme byli ve Švýcarsku a kdy jeho nemoc byla téměř nejhorší, kdy se k němu náhodou donesla zpráva o té druhé ženě, která byla stínem a jedem mého života – zpráva, že (stejně jako já) porodila svému muži syna. Ve chvíli, kdy to zjistil, se ho zmocnil smrtelný strach: ne o mě, ne o sebe; strach o vlastní dítě. Ještě téhož dne (aniž by mi řekl jediné slovo) poslal pro lékaře.

Jak to všechno vím? Myslete si o mě, co chcete, ale poslouchala jsem u dveří. Slyšela jsem ho dále říkat: 'Chci něco říct svému synovi, až bude dost velký, aby mi rozuměl. Budu žít, abych to mohl vyprávět?' Doktor nechtěl říct nic jistého. Ještě téže noci (aniž by mi řekl jediné slovo) se zamkl ve svém pokoji. Co by na mém místě udělala jakákoli žena, s níž by se zacházelo jako se mnou? Udělala by to, co jsem udělala já – znovu jsem poslouchala za dveřmi. Slyšela jsem ho, jak si říká: 'Toho se nedožiju, abych to mohl vyprávět: Musím to napsat, než zemřu.' Slyšela jsem, jak jeho pero škrábe po papíře; slyšela jsem, jak při psaní sténá a vzlyká; nevydržela jsem a prosila ho proboha, aby mě pustil dovnitř. Kruté pero škrábalo dál; kruté pero byla jediná odpověď, kterou mi dal. Čekala jsem u dveří – hodiny – nevím, jak dlouho. Najednou se pero zastavilo a já už nic neslyšela. Tiše jsem zašeptala klíčovou dírkou; řekla jsem, že je mi zima a jsem unavená čekáním; řekla jsem: 'Ach, má lásko, pusť mě dovnitř!'. Ticho. Vší silou svých ubohých rukou jsem tloukla na dveře. Služebnictvo přišlo a rozrazilo dveře. Přišli jsme pozdě. Nad tím osudným dopisem ho zasáhla mrtvice – nad tím osudným dopisem jsme ho našli ochrnutého, jak ho teď vidíte. Ta slova, která vám chce napsat, by napsal sám, kdyby ho mrtvice ušetřila do rána. Od té doby až do dneška zůstalo v dopise prázdné místo a právě toto prázdné místo vás právě požádal, abyste vyplnil.'" – Těmito slovy ke mně promluvila paní Armadaleová; v těchto slovech máte souhrn a podstatu všech informací, které vám mohu poskytnout. Řekl jsem vám přesně to, co mě sem přivádí od smrtelného lože vašeho krajana."

„Je to příliš vážná věc, než abyste s ní zacházel tak, jak s ní zacházíte teď. Zatahl jste mě do té záležitosti a já trvám na tom, že

chci mít v té věci jasno. Nezvedejte ruce; vaše ruce nejsou součástí moji otázky. Mám-li se podílet na dokončení tohoto záhadného dopisu, je z mé strany jen aktem oprávněné obezřetnosti zeptat se, čeho se dopis týká. Zdá se, že paní Armadaleová vás obdařila nekonečným množstvím podrobností – předpokládám, že na oplátku za vaši zdvořilou pozornost, když jste ji vzal za ruku. Mohu se zeptat, co by vám mohla říci o dopise svého manžela, pokud ho její manžel napsal?“

„Paní Armadaleová mi nemohla říci nic,“ odpověděl doktor s náhlou formálností ve způsobu, která svědčila o tom, že ho konečně opouští shovívavost. „Než se vzpamatovala natolik, aby si na ten dopis vzpomněla, její manžel si ho vyžádal a nechal ho zamknout ve svém psacím stole. Ví, že se ho od té doby čas od času pokoušel dokončit a že mu pero padalo z prstů. A konečně ví, jak tato naděje skončila, neboť ví, co jsem dnes ráno řekl jejímu manželovi.“

Zamračený výraz, který se v poslední době hromadil na tváři pana Neala, se prohloubil a potemněl. Podíval se na doktora, jako by ho osobně urazil.

„Čím víc přemýšlím o tom, co po mě žádáte, tím méně se mi to líbí. Můžete se zavázat, že s jistotou řeknete, že je pan Armadale při smyslech?“

„Ano, tak jistě, jak to jen slova dokáží říci.“

„Svolila jeho žena, abyste sem přišel a požádal mě o dokončení jeho dopisu?“

„Právě jeho žena mě posílá za vámi – za jediným Angličanem ve Wildbadu, abych pro vašeho umírajícího krajana napsal to, co on sám za sebe napsat nemůže a co pro něj nemůže napsat nikdo jiný na tomto místě než vy.“

„Ve Stuttgartu je anglická legie,“ namítl pan Neal.

„Ano, ale je daleko. Kdybychom poslali žádost v tuto chvíli, nemohli bychom od legie dostat pomoc dříve než zítra; a vzhledem ke stavu tohoto umírajícího je velice pravděpodobné, že zítra ho zastihneme nemluvného. Nevím, zda jsou jeho poslední přání přáními neškodnými pro jeho dítě a pro ostatní, nebo přáními škodlivými pro jeho dítě a pro ostatní; vím však, že musí být splněna ihned, nebo nikdy, a že vy jste jediný člověk, který mu může pomoci.“

Tímto otevřeným prohlášením diskuse skončila. Nastalo několikaminutové ticho. Skot přemýšlel a Němec ho pozoroval.

Zodpovědnost za další slova spočívala na panu Nealovi. Zvedl se ze židle s mrzutým pocitem křivdy, který se mu snášel na těžké obočí.

„Nemám jinou možnost než ji přijmout.“

„Kéž bych,“ vybuchl lékař vroucně, „uměl anglicky natolik, abych vás mohl vystřídat u lůžka pana Armadalea!“

Bez dalšího slova společně opustili místnost.

III. ZTROSKOTÁNÍ DŘEVĚNÉ LODI

Na doktorovo zaklepaní nikdo neodpověděl, když se svým společníkem dorazil ke dveřím předsíně apartmá pana Armadalea. Vešli bez ohlášení, a když nahlédli do obývacího pokoje, byl prázdný.

„Musím za paní Armadaleovou,“ řekl pan Neal. „Odmítám v té věci jednat, pokud mi paní Armadaleová nedá svolení ke psaní.“

“Paní Armadaleová je pravděpodobně se svým manželem,“ odpověděl lékař.

Pan Neal přistoupil k oknu a zůstal tam stát s očima upřenýma na vyhlídku a skládal si myšlenky na nadcházející rozhovor.

Bylo poledne, slunce svítilo jasně a tu a tam se kolem okna převalily těžké vozy s unuděně se tvářícími povozníky, kteří vezli drahocenný náklad dřevěného uhlí z lesa. Děti si hrály, sluncem spálené dívky procházející po chodníku, zdvořile s kloboukem v ruce zdravili kolemjdoucí měšťané, mrzáci a bezmocní na vozíčkách na kolečkách radostně přijímali sluneční teplo. Na tuto scénu se Skot díval mdlýma očima, přemítal o slovech, která by měl říct, až přijde manželka.

„Paní Armadaleová je tady,“ ozval se náhle hlas lékaře, který se vmísil mezi jeho úvahy a jeho samotného.

Okamžitě se otočil a spatřil před sebou v čistém poledním světle, ženu smíšené krve evropské a africké rasy, se severskou jemností ve tvaru tváře a jižanskou bohatostí v její barvě – ženu v nejlepších letech, která se pohybovala s vrozeným půvabem, její velké, teskné černé oči na něm vděčně spočívaly a její malá ruka se ho něžně dotkla v němém vyjádření díky s uvítáním, jaké se dává příchodu přítele. Skot byl poprvé v životě zaskočen. Z paměti mu vypadla všechna slova, o nichž ještě před chvílí přemýšlel. Jeho neproniknutelné brnění navyklé podezřívavosti, navyklé sebekázně a navyklé rezervovanosti, které z něj v přítomnosti ženy nikdy předtím nespadlo, z něj v přítomnosti této ženy okamžitě spadlo. Přijal ruku, kterou mu nabídla a mlčky se nad ní poklonil v upřímné úctě k pohlaví.

Ona na své straně zaváhala. Rychlý ženský postřeh, který by se za šťastnějších okolností v mžiku vrhl na tajemství jeho rozpaků, jí nyní selhal. Přičítala jeho podivné přijetí pýše, neochotě – jakékoli jiné příčině než nečekanému odhalení její vlastní krásy.

„Nemám slov, kterými bych vám poděkovala,“ řekla chabě. Rty se jí začaly chvět, trochu se stáhla a mlčky odvrátila hlavu.

Lékař, který stál stranou a tiše pozoroval dění v koutě, přistoupil dřív, než pan Neal stačil něco říct a odvedl paní Armadaleovou k židli. „Nebojte se ho,“ zašeptal ten dobrý muž a jemně ji poplácal po rameni. „Se mnou byl tvrdý jako železo, ale podle toho, jak se na vás dívá, si myslím, že s vámi bude měkký jako vosk.“

Vzpamatovala se a vyšla panu Nealovi vstříc. „Můj laskavý přítel doktor mi řekl, pane, že vaše jediné zaváhání, proč jste sem přišel, je zaváhání kvůli mně,“ řekla, hlava jí trochu poklesla a sytá barva jejího obličeje během řeči vybledla. „Jsem vám hluboce vděčná, ale prosím vás, abyste na mě nemyslel. To, co si můj manžel přeje...“ Hlas se jí zadrhl, odhodlaně počkala a vzpamatovala se. „Co si můj manžel přeje v posledních chvílích, to si přeji i já.“

Tentokrát se pan Neal ovládl natolik, že jí odpověděl. Tichým, vážným tónem ji prosil, aby už nic neříkala. „Chtěl jsem vám jen projevit veškerou ohleduplnost. Teď se jen snažím ušetřit vás jakéhokoli trápení.“ Když mluvil, na jeho snědé tváři se pomalu objevilo něco jako záře. Její oči se na něj dívaly, jemně pozorné, a on si provinile vzpomněl na své vrtochy u okna, než vešla.

Doktor viděl svou příležitost. Otevřel dveře, které vedly do pokoje pana Armadalea, postavil se k nim a tiše čekal. Paní Armadaleová vstoupila první. Za další minutu se dveře opět zavřely a pan Neal stál odevzdaný odpovědnosti, která na něj byla uvalena.

Pokoj byl vyzdoben v křiklavém kontinentálním stylu a dovnitř radostně pronikalo teplé sluneční světlo. Na stropě byli namalováni amorci a květiny, na bílých okenních závěsech visely zářivé stuhy, na sametem potažené krbové římse tikaly elegantní pozlacené hodiny, na stěnách se leskla zrcadla a koberec byl poset květinami všech barev duhy. Uprostřed té nádhery, lesku a světla ležel ochrnutý muž s vytřeštěnými očima – hlavu měl vysoko podepřenou mnoha polštáři, bezmocné ruce položené přes povlečení jako ruce mrtvoly. U hlavy postele stála, zachmuřená, stará a mlčenlivá, seschlá černá ošetřovatelka; a na pultíku mezi otcovými roztaženými rukama leželo dítě v malých bílých šatičkách,

pohroužené do radosti z nové hračky. Když se otevřely dveře a paní Armadaleová je uvedla dovnitř, chlapec si přehazoval svou hračku – vojáka na koni – sem a tam přes bezmocné ruce po obou stranách; a otcovy bloudící oči sledovaly hračku sem a tam s kradmou a neustálou ostražitostí – ostražitostí jako u divokého zvířete.

V okamžiku, kdy se pan Neal objevil ve dveřích, se ty neklidné oči zastavily, vzhlédly a upřely se na cizince se zuřivou dychtivostí. Nehybné rty se pomalu pohnuly. Hutnou, váhovou artikulací formulovaly otázku, kterou oči němě kladly, do slov: „Jste ten muž?“

Pan Neal přistoupil k lůžku, paní Armadaleová od něj ustoupila, když se přiblížil, a čekala s lékařem na vzdálenějším konci místnosti. Dítě vzhlédlo s hračkou v ruce, když se cizinec přiblížil, na okamžik překvapeně otevřelo své jasně hnědé oči a pak pokračovalo ve hře.

„Byl jsem seznámen s vaší smutnou situací, pane,“ řekl tiše pan Neal, „a přišel jsem sem, abych vám poskytl své služby – služby, které vám na tomto podivném místě nemůže poskytnout nikdo jiný než já, jak mi sdělil váš ošetřující lékař. Jmenuji se Neal. Jsem signatářem v Edinburghu a mohu si za sebe troufnout říci, že jakákoli důvěra, kterou ve mne chcete vložit, nebude z mé strany zneužita.“

Oči krásné ženy ho teď nemátly. Mluvil s bezmocným manželem klidně a vážně, bez obvyklé hrubosti a s vážným soucitem ve způsobu, který ho představoval v nejlepší formě.

„Přejete si, abych vám něco napsal?“ pokračoval poté, co čekal na odpověď.

„Ano!“ umírajícímu se v očích zlostně zableskla všeovládající netrpělivost, kterou jeho jazyk nedokázal vyjádřit. „Moje ruka je nehybná a moje řeč odchází. Pište!“

Než stačil pan Neal znovu promluvit, zaslechl za sebou šustění ženských šatů a rychlé vrzání koleček na koberci. Paní Armadaleová přenášela psací stůl přes pokoj k nohám postele. Otočil se k paní Armadaleové zády a svou preventivní otázku položil hned na místě.

„Mohu se zeptat, pane, než vezmu pero do ruky, co si přejete, abych napsal?“

Hněvivé oči ochrnutého muže se leskly stále jasněji. Jeho rty se otevřely a zase zavřely. Neodpověděl.

Pan Neal zkusil položit další otázku.

„Až napíšu, co si přejete, abych napsal, co se s tím má udělat?“

Tentokrát přišla odpověď: „V mé přítomnosti to zapečtíte a pošlete to mému bývalému ...“

Jeho namáhavá artikulace náhle ustala a on se tazateli žalostně zadíval do tváře, aby našel další slovo.

„Myslíte svého vykonavatele v těchto záležitostech?“

„Ano.“

„Předpokládám, že to je dopis, který mám poslat?“ Na to mu nikdo neodpověděl. „Mohu se zeptat, jestli je to dopis, který mění vaši závěť?“

„Nic takového.“

Pan Neal chvíli přemýšlel. Záhada houstla. Jedinou cestou z ní byla zatím cesta, kterou matně sledoval onen podivný příběh nedokončeného dopisu, který mu doktor zopakoval slovy paní Armadaleové. Když mu jistá pochybnost prolétla hlavou, ucítil, jak se ho hedvábné šaty paní Armadaleové dotýkají na straně, která byla

od jejího manžela nejdále. Její tmavá ruka byla jemně položena na jeho paži; její hluboké africké oči se na něj dívaly v poddajné prosbě. „Můj manžel je velmi znepokojený,“ zašeptala. „Utišíte jeho úzkost, pane, tím, že zaujmete místo u psacího stolu?“

Ta žádost zazněla z jejích úst – ze rtů osoby, která měla největší právo váhat, ženy, která byla vyloučena z tajemství! Většina mužů v postavení pana Neala by se na místě vzdala všech záruk. Skot se vzdal všech kromě jedné.

„Napíšu, co si přejete, abych napsal,“ oslovil pana Armadalea. „Ve vaší přítomnosti to zapečetím a sám pošlu vašemu vykonavateli. Ale když se zavazuji, že to udělám, musím vás poprosit, abyste si uvědomil, že jednám zcela v nevědomosti; a musím vás požádat, abyste mi prominul, když si vyhradím naprostou svobodu jednání, až budou vaše přání ohledně napsání a odeslání dopisu splněna.“

„Dáváte mi svůj slib?“

„Chcete-li můj slib, pane, dám vám ho – pod podmínkou, kterou jsem právě vyslovil.“

„Můj stůl,“ poprvé se podíval na svou ženu.

Dychtivě přešla místnost a přinesla stůl. Vrátila se s ním a letmo pokynula černošce, která stále stála zachmuřená a mlčenlivá na místě, které zaujímal od začátku. Žena poslušná znamení postoupila, aby vzala dítě z postele. V okamžiku, kdy se ho dotkla, se otcovy oči, předtím upřené na stůl, na ni obrátily s kradmou rychlostí kočky. „Ne! Ne!“ ozval se svěží hlas chlapce, který byl stále okouzlen svou hračkou a stále se mu líbilo jeho místo na posteli. Matčina krásná tvář se při pohledu na něj stáhla záchvěvem žárlivosti.

„Mám vám otevřít stůl?“ zeptala se a při řeči prudce odstrčila dětskou hračku. Odpovědí jí byl manželův pohled, který vedl její ruku k místu pod polštářem, kde byl ukrytý klíč. Otevřela stůl a odhalila v něm několik malých listů rukopisu přišpendlených k sobě. „Tyhle?“ zeptala se a předložila je.

„Ano. Už můžete jít.“

Skot sedící u psacího stolu a doktor stojící v koutě se na sebe podívali s úzkostí ve tváři, kterou ani jeden z nich nedokázal ovládnout. Zazněla slova, která ženu vykázala z místnosti. Nastala ta chvíle.

„Už můžete jít,“ řekl pan Armadale podruhé.

Podívala se na dítě, pohodlně usazené na posteli, a po tváři se jí pomalu rozlévala popelavá bledost. Podívala se na osudný dopis, který pro ni byl zpečetěným tajemstvím, a mučivá žárlivá podezíravost – podezíravost vůči té druhé ženě, která byla stínem a jedem jejího života – ji rozežírala až do morku kostí. Po několika krocích od lůžka se zastavila a znovu se vrátila. Vyzbrojena dvojí odvahou, kterou jí dodávala láska a zoufalství, přitiskla rty na tvář umírajícího manžela a naposledy ho prosila. Její horoucí slzy dopadaly na jeho tvář, když mu šeptala: „Pomysli, Allane, jak jsem tě milovala, jak jsem se snažila, abys byl šťastný, a jak brzy tě ztratím! Ach, má lásko, neposílej mě pryč!“

Těžce si povzdechl. Podíval se na ni a zaváhal.

„Nech mě tu,“ zašeptala a přitiskla svou tvář blíž k jeho.

„Jen by tě to trápilo,“ zašeptal.

„Nic mě netrápí víc než to, že mě od sebe posíláš pryč!“

Čekal. Viděla, že přemýšlí, a čekala také.

„Když tě nechám chvíli...?“

„Ano! Ano!“

„Půjdeš, až ti řeknu?“

„Půjdu.“

„Na tvou přísahu?“

Zdálo se, že okovy, které mu svazovaly jazyk, na okamžik povolily v obrovském výbuchu úzkosti, který mu tu otázku vnutil. Pronesl ta překvapivá slova tak, jak je dosud nepronesl.

„Na mou přísahu!“ zopakovala, padla na kolena u postele a vášnivě mu políbila ruku. Oba cizinci v místnosti odvrátili hlavy. V tichu, které následovalo, byl jediným zvukem, který se rozhostil, drobný zvuk dětské hračky, jak s ní na posteli sem a tam chlapec pohyboval.

Doktor byl první, kdo prolomil kouzlo ticha, které padlo na všechny přítomné. Přistoupil k pacientovi a starostlivě si ho prohlédl. Paní Armadaleová se zvedla z kolen a nejprve počkala na manžellovo svolení a odnesla listy rukopisu, které vyndala ze stolu, ke stolu, u něhož čekal pan Neal. Zrudlá a dychtivá, krásnější než kdy jindy v prudkém rozrušení, které se jí stále zmocňovalo, se nad ním sklonila, když mu dopis vkládala do rukou, zašeptala: „Přečtěte to od začátku. Musím a chci to slyšet!“

Její oči se do něj zahleděly svým žhavým světlem, její dech mu tloukl do tváře. Než stačil odpovědět, než se stačil zamyslet, byla zpátky u svého manžela. V jediném okamžiku promluvila a v tom okamžiku její krása podřídila Skota své vůli. Zamračil se a neochotně uznal, že jí nedokáže odolat, a obrátil listy dopisu; podíval se na prázdné místo, kde pisateli vypadlo pero z ruky a zanechalo na papíře skvrnu; vrátil se znovu na začátek a v zájmu manželky vyslovil slova, která mu do úst vložila sama manželka.

„Možná byste, pane, chtěl provést nějaké opravy,“ začal s veškerou pozorností zjevně upřenou na dopis a se všemi vnějšími projevy toho, že se opět nechá ovládnout svou kyselou náladou. „Mám vám přečíst, co jste už napsal?“

Paní Armadaleová, sedící u hlavy lůžka na jedné straně a lékař s prsty na pacientově tepu, sedící na druhé straně, čekali se značně rozdílnými obavami na odpověď na otázku pana Neala. Pan Armadale pátravě přelétl očima od svého dítěte k manželce.

„Čtěte a zastavte se, až vám to řeknu.“

Blížila se jedna hodina a zvonek, který svolával návštěvníky k brzké večeři v hotelu se rozezněl. Rychlý dusot kroků a sílící šum hlasů zvenčí vesele pronikal do místnosti, když pan Neal rozložil rukopis před sebou na stole a přečetl úvodní věty těmito slovy:

„Adresuji tento dopis svému synovi, až bude ve věku, kdy mu bude rozumět. Protože jsem ztratil veškerou naději, že se dožiji toho, aby můj chlapec dospěl do mužného věku, nezbývá mi, než mu zde napsat to, co bych mu v budoucnu rád řekl vlastními ústy.

Chci napsat tři věci. Za prvé, odhalit okolnosti, které provázely sňatek jedné anglické dámy, kterou jsem znal, na ostrově Madeira. Za druhé vrhnout pravdivé světlo na smrt jejího manžela krátce poté na palubě francouzské dřevařské lodi La Grace de Dieu. Zatřetí, abych varoval svého syna před nebezpečím, které na něj číhá – nebezpečím, které povstane z otcova hrobu, až se nad otcovým tělem zavře zem.

Příběh sňatku anglické dámy začíná tím, že jsem zdědil velký majetek Armadalů a přijal osudové jméno Armadale.

Jsem jediný žijící syn zesnulého Mathewa Wrentmora z Barbadosu. Narodil jsem se na našem rodinném panství na tomto ostrově a o otce jsem

přišel, když jsem byl ještě dítě. Matka mě měla slepě ráda, nic mi neodpírala, nechala mě žít, jak se mi zlíbilo. Mé chlapectví a mládí proběhlo v zahálce a požitkářství, mezi lidmi – většinou otroky a míšenci, pro které byla moje vůle zákonem. Pochybuji, že v celé Anglii existuje gentleman mého původu a postavení, který by byl tak nevzdělaný jako já v této chvíli. Pochybuji, že na světě kdy existoval mladý muž, jehož vášně byly ponechány tak zcela bez jakékoliv kontroly jako ty moje v oněch prvních dnech.

Moje matka měla k otcovu domácímu křestnímu jménu ženské romantické výhrady. Byl jsem pokřtěn Allan, podle jména otcova bohatého bratrance – zesnulého Allana Armadalea, který vlastnil v našem sousedství statky, největší a nejúrodnější na ostrově, a který souhlasil, že se stane mým kmotrem v zastoupení. Pan Armadale svůj západoindický majetek nikdy neviděl. Žil v Anglii a poté, co mi poslal obvyklý kmotrovský dárek, už s mými rodiči po celá léta nekomunikoval. Bylo mi teprve jednadvacet let, než jsme o panu Armadaleovi znovu slyšeli. Při té příležitosti dostala moje matka od něj dopis, v němž se mě ptal, zda jsem ještě naživu, a nenabízel nic menšího, než že mě učiní dědicem svého západoindického majetku.

Tento kousek štěstí se mi přihodil výhradně díky špatnému chování syna pana Armadalea, jediného dítěte. Ten mladík se znemožnil nade vší pochybnost, odešel z domova jako psanec a jeho otec se ho poté okamžitě a navždy zřekl. Protože pan Armadale neměl žádného jiného blízkého mužského příbuzného, který by po něm mohl nastoupit, pomyslel na syna svého bratrance a svého vlastního kmotřence; a nabídl západoindické panství mně a mým dědicům po mně pod jednou podmínkou – že já a moji dědicové přijmeme jeho jméno. Návrh byl vděčně přijat a byla přijata příslušná právní opatření ke změně mého jména v kolonii i v mateřské zemi. Další poštou dorazila panu Armadalovi informace, že jeho podmínka byla

splněna. Zpáteční pošta přinesla zprávy od právníků. Závěť byla změněna v můj prospěch a za týden poté jsem se po smrti svého dobrodince stal největším vlastníkem a nejbohatším mužem na Barbadosu.

To byla první událost v řetězci. Druhá událost následovala šest týdnů poté.

V té době se na panství uvolnilo místo úředníka a na toto místo přišel mladý muž mého věku, který nedávno přijel na ostrov. Ohlásil se jménem Fergus Ingleby. Ve všem jsem se řídil svými pudy, neznal jsem jiné zákony než zákony vlastního rozmaru a ten cizinec se mi zalíbil, jakmile jsem ho spatřil. Měl chování gentlemana a měl ty nejpřitažlivější společenské vlastnosti, s jakými jsem se kdy ve své malé praxi setkal. Když jsem se dozvěděl, že písemné posudky o jeho charakteru, které si přinesl s sebou, byly prohlášeny za neuspokojivé, zasáhl jsem a trval jsem na tom, aby dostal místo. Moje vůle byla zákonem a on ho dostal.

Matka Inglebyho od začátku neměla ráda a nedůvěřovala mu. Když zjistila, že důvěrný vztah mezi námi rychle zraje; když zjistila, že připouštím tohoto podřízeného k nejtěsnějšímu přátelství a důvěře (celý život jsem žil s podřízenými a líbilo se mi to), vyvíjela jedno úsilí za druhým, aby nás rozdělila, a v jednom i ve druhém selhala. Nakonec se rozhodla zkusit jedinou zbývající šanci – přesvědčit mě, abych se vydal na cestu, na kterou jsem často myslel – na cestu do Anglie.

Než se mnou na toto téma promluvila, rozhodla se, že mě zaujme myšlenkou podívat se do Anglie, protože mě to dosud nikdy nezajímalo. Napsala svému starému příteli a dávnému obdivovateli, zesnulému Stephenu Blanchardovi z Thorpe Ambrose v Norfolku – statkáři a vdovci s dospělou rodinou. Podle dodatečných zjištění jsem se dozvěděl, že musela narážet na jejich někdejší náklonnost (kterou, jak se domnívám, rodiče na obou stranách potlačili) a že když žádala pana Blancharda, aby jejího syna

přivítal, až přijede do Anglie, vyptávala se na jeho dceru, což naznačovalo možnost sňatku, který by obě rodiny spojil, pokud bychom se s mladou dámou setkali a měli se rádi. V každém ohledu jsme se k sobě hodili a díky matčině vzpomínce na její dívčí náklonnost k panu Blanchardovi byla vyhlídka na můj sňatek s dcerou jejího dávného ctitele tou nejjasnější a nejšťastnější. O tom všem jsem nic nevěděl, dokud na Barbados nedorazila odpověď pana Blancharda. Pak mi matka ukázala dopis a otevřeně mi postavila do cesty pokušení, které mě mělo odloučit od Ferguse Inglebyho.

Dopis pana Blancharda pocházel z ostrova Madeira. Ale kromě dopisu tam bylo ještě něco jiného; byl v něm přiložen miniaturní portrét slečny Blanchardové. Matka mi dala tu miniaturu spolu s dopisem. Portrét mě okamžitě zaujal – nedokážu říct proč, nedokážu říct jak, protože nic podobného mě nikdy předtím nezasáhlo.

V těch něžných očích – v šanci, že se to něžné stvoření stane mou ženou – jsem viděl svůj osud. Portrét, který se mi dostal do rukou tak podivně a nečekaně, byl tichým poslem štěstí, který byl na dosah ruky, vyslán, aby mě varoval, povzbudil, vyburcoval, než bude pozdě. Večer jsem si tu miniaturu dal pod polštář, druhý den ráno jsem se na ni znovu podíval. Mé přesvědčení z předchozího dne zůstalo stejně silné jako kdykoli předtím; má pověřčivost (chcete-li ji tak nazvat) mi neodolatelně ukazovala cestu, po níž jsem se měl vydat. V přístavu byla loď, která měla za čtrnáct dní odplout do Anglie a přistát na Madeiře. Na té lodi jsem se vydal na cestu.“

Až sem čtenář postupoval bez přerušení, které by ho vyrušilo. Při posledních slovech se však do jeho hlasu vmísily tóny jiného, tichého a přerývaného hlasu.

„Byla to krásná žena?“ zeptal se hlas. „Tmavá jako já?“

Pan Neal se zarazil a vzhledl. Lékař nadále stál u hlavy postele a prsty držel pacientův puls. Dítě si stále lenošivě hrálo se svou novou hračkou. Otcovy oči ho sledovaly s nadšenou a neutuchající pozorností. Od začátku vyprávění však byla na posluchačích patrná jedna velká změna. Paní Armadaleová upustila od držení manželovy ruky a seděla s tváří od něj pevně odvrácenou. Horká africká krev jí rudě pálila v soumravných tvářích, když tvrdošjně opakovala otázku: „Byla to bílá žena, nebo tmavá jako já?“

„Zajisté, že to byla běloška,“ řekl její manžel, aniž by se na ni podíval.

Ruce, které jí ležely sepnuté v klíně, si silně mnula – víc už neřekla. Převíslé obočí pana Neala zlověstně kleslo, když se vrátil k vyprávění. Přistihl se při tom, jak ji tajně lituje.

„Řekl jsem,“ pokračoval dopis, „že Ingleby byl přijat do mé nejužší důvěry. Bylo mi líto, že ho musím opustit, a trápilo mě jeho očividné překvapení a roztrpčení, když se dozvěděl, že odjíždím. Na své vlastní ospravedlnění jsem mu ukázal dopis, podobiznu a řekl mu pravdu. Zdálo se, že jeho zájem o portrét je sotva menší než můj. Vyptával se mě na rodinu slečny Blanchardové a na její osud se sympatiemi opravdového přítele a posílil mou úctu k němu a mou víru v něj tím, že sám sebe vyřadil ze hry a velkoryse mě povzbudil, abych vytrval ve svém novém záměru. Když jsme se loučili, byl jsem v dobrém zdravotním stavu a náladě. Než jsme se druhý den znovu setkali, náhle mě postihla nemoc, která ohrožovala můj rozum i život.

Nemám proti Inglebymu žádný důkaz. Na ostrově žila nejedna žena, které jsem neodpustitelně ublížil a jejíž pomsta mě tehdy mohla dostihnout. Nemohu nikoho obvinít. Mohu jen říci, že mi život zachránila moje stará

černošská ošetřovatelka; a že ta žena později přiznala, že použila známý černošský protijed na známý černošský jed v těch končinách.

Když přišly první dny mé rekonvalescence, loď, na které jsem se plavil, už dávno odplula. Když jsem se ptal po Inglebym, byl pryč. Byly mi předloženy důkazy o jeho neomluvitelném pochybení v jeho situaci, kterým neodolala ani moje zaujatost vůči němu. V prvních dnech mé nemoci byl vyhozen z kanceláře a nevědělo se o něm nic víc, než že opustil ostrov.

Po celou dobu mého utrpení ležel ten portrét pod mým polštářem. Po celou dobu mé rekonvalescence byl mou jedinou útěchou, když jsem vzpomínal na minulost, a jediným povzbuzením, když jsem myslel na budoucnost. Žádná slova nedokážou popsat, jak se mě ta první představa zmocnila – s pomocí času, samoty a utrpení. Matka byla při všem svém zájmu o zápas zaskočena nečekaným úspěchem svého vlastního projektu. Napsala panu Blanchardovi o mé nemoci, ale nedostala žádnou odpověď. Nyní mi nabídla, že mi napíše znovu, pokud jí slíbím, že ji neopustím, dokud se úplně neuzdravím. Moje netrpělivost neznala zábrany. Další loď v přístavu mi dala další šanci odjet na Madeiru. Další prozkoumání zvacího dopisu pana Blancharda mě ujistilo, že ho na ostrově ještě najdu, pokud se na místě chopím příležitosti. Navzdory matčiným prosbám jsem troval na tom, že pojedu druhou lodí – a tentokrát, když loď vyplula, jsem byl na palubě.

Změna mi prospěla, mořský vzduch ze mě udělal zase muže. Po nezvykle rychlé plavbě jsem se ocitl na konci své pouti. Jednoho krásného, tichého večera, na který nikdy nezapomenu, jsem stál sám na břehu s její podobiznou na prsou a viděl jsem bílé zdi domu, kde jsem věděl, že žije.

Prošel jsem se po vnějším okraji pozemku, abych se uklidnil, než vejdu dovnitř. Odvážně jsem prošel brankou a křovím, nahlédl do zahrady a spatřil tam dámu, jak se sama poflakuje na trávniku. Otočila ke mně tvář –

a já spatřil originál svého portrétu, splnění svého snu! Je zbytečné, ba horší než zbytečné, o tom teď psát. Řeknu jen, že každý příslib, který ta podobizna dala mé fantazii, živá žena splnila v okamžiku, kdy se na mě poprvé podívala. Řeknu jen toto – a nic víc.

Byl jsem příliš silně rozrušen, než abych si v její přítomnosti věřil. Nepozorovaně jsem se stáhl, zamířil k domovním dveřím a nejprve se zeptal na jejího otce. Pan Blanchard odešel do svého pokoje a nikoho neviděl. Na to jsem si dodal odvahy a zeptal se na slečnu Blanchardovou. Sluha se usmál. “Moje mladá dáma už není slečna Blanchardová, pane. Je vdaná.” Tato slova by některé muže v mém postavení srazila k zemi. Rozpálila mou horkou krev a já jsem v návalu vzteku chytil sluhu pod krkem: “Je to lež!” Vybuchl jsem a mluvil na něj, jako by byl jedním z otroků na mém vlastním panství. “Je to pravda,” řekl muž a zápasil se mnou, “její manžel je právě teď v domě.”

“Kdo je to, ty darebáku?” Sluha odpověděl tím, že mi do očí zopakoval mé vlastní jméno: “Allan Armadale.” Teď už si můžete domyslet pravdu. Fergus Ingleby byl syn psance, jehož jméno a dědictví jsem převzal. A Fergus Ingleby byl se mnou vyrovnaný za to, že jsem ho připravil o jeho dědické právo.

K vysvětlení – neříkám k ospravedlnění – podílu, který jsem měl na událostech, jež následovaly po mém příjezdu na Madeiru, je třeba trochu popsat způsob, jakým byl podvod proveden.

Podle Inglebyho vlastního přiznání přijel na Barbados – s vědomím otcovy smrti a mého dědictví – s pevným úmyslem mě okrást a ublížit mi. Moje neuvážená důvěra mu dala do rukou takovou příležitost, v jakou nikdy nemohl doufat. Počkal si, až se zmocní dopisu, který moje matka napsala panu Blanchardovi na počátku mé nemoci – pak sám způsobil své propuštění z funkce – a odplul na Madeiru právě na lodi, která měla plout

se mnou. Po příjezdu na ostrov opět počkal, až se loď opět vydá na cestu, a pak se dostavil k panu Blanchardovi – ne pod falešným jménem, pod kterým o něm budu dále mluvit, ale pod jménem, které bylo stejně jistě jeho jako moje, “Allan Armadale”. Podvod zpočátku představoval jen málo obtíží. Měl na starosti jen nemocného starého muže (který mou matku neviděl půl života) a nevinnou, nic netušící dívku (která ji vůbec nikdy neviděla); a v mých službách se naučil dost na to, aby na těch pár otázek, které mu byly položeny, odpověděl stejně snadno, jako bych na ně mohl odpovědět já sám. Jeho vzhled a způsoby, jeho gentlemanské chování k ženám, jeho rychlost a mazanost udělaly zbytek. Ještě když jsem ležel na lůžku, získal si náklonnost slečny Blanchardové. Zatímco jsem v prvních dnech rekonvalescence snil nad tou podobiznou, zajistil souhlas pana Blancharda s uzavřením sňatku, než s dcerou opustí ostrov.

Až dosud napomáhala podvodu zraková slabost pana Blancharda. Spokojil se s tím, že posílal matce vzkazy a přijímal zprávy, které byly náležitě vymyšlené na oplátku. Když však byl nápadník přijat a byl stanoven den svatby, považoval za nutné, aby jí jeho starý přítel napsal, požádal ji o formální souhlas a pozval ji na svatbu. Sám mohl dokončit jen část dopisu; zbytek pod jeho diktátem dopsala slečna Blanchardová. Tentokrát nebyla šance být na poště předem; a Ingleby, jistý si svým místem v srdci své oběti, ji přepadl, když s dopisem vycházela z otcova pokoje, a soukromě jí řekl pravdu. Nebyla ještě plnoletá a její postavení bylo vážné. Pokud by byl dopis odeslán, nezbylo by mu nic jiného než čekat a navždy se rozloučit, nebo utéct za okolností, které činily odhalení téměř jistým. Cíl každé lodi, která by je odvezla, by byl předem znám; a v přístavu čekala rychlá loď, na níž pan Blanchard připlul na Madeiru, aby ho odvezla zpět do Anglie. Jedinou další možností bylo pokračovat v podvodu tím, že dopis zatají, a přiznat pravdu, až budou bezpečně oddáni. Jakého umění

přesvědčování Ingleby použil – jak podlého zneužití její lásky a důvěry k němu mohl předtím využít, aby slečnu Blanchardovou ponížil na svou úroveň – to nedokážu říct. On ji skutečně ponížil. Dopis nikdy nedošel na místo určení a s dceřinou důvěrností a souhlasem byla otcova důvěra do poslední chvíle zneužita.

Jediné opatření, které nyní zbývalo učinit, bylo zfalšovat odpověď od mé matky, kterou pan Blanchard očekával a která měla dorazit poštou v řádném termínu před dnem určeným pro svatbu. Ingleby měl u sebe matčin ukradený dopis, ale chyběla mu napodobitelská obratnost, která by mu umožnila využít ho k padělání jejího rukopisu. Slečna Blanchardová, která s podvodem pasivně souhlasila, se odmítla aktivně podílet na podvodu spáchaném na jejím otci. Ingleby v této nesnázi našel pohotový nástroj ve dvanáctiletém sirotkovi, obdivuhodně předčasně vyspělém děvčeti, s nímž se slečna Blanchardová romanticky spřátelila a kterou si s sebou z Anglie přivezla, aby ji vyučila jako svou služebnou. Hříšná obratnost této dívky odstranila jedinou vážnou překážku, která bránila úspěchu podvodu. Viděl jsem napodobeninu matčina písma, kterou vytvořila podle Inglebyho pokynů a (pokud je třeba říci hanebnou pravdu) s vědomím své mladé paní – a věřím, že bych se jí nechal oklamat i já. Tu dívku jsem pak viděl – a při pohledu na ni mi tuhla krev v žilách. Jestli je teď naživu, běda lidem, kteří jí věří! Nikdy po této zemi nechodilo stvoření, které by bylo vrozeněji prolhané a vrozeněji nelítostné.

Padělaný dopis bezpečně připravil půdu pro svatbu, a když jsem dorazil do domu, byli (jak mi sluha skutečně řekl) mužem a ženou. Můj příchod na scénu jednoduše urychlil přiznání, které oba souhlasili učinit. Inglebyho vlastní ústa bezostyšně přiznala pravdu. Neměl co ztratit, když promluvil – byl ženatý a jmění jeho ženy bylo mimo kontrolu jejího otce. Pominu vše, co následovalo – rozhovor s dcerou i rozhovor s otcem, abych se

dostal k výsledkům. Po dva dny se snaže manželky a úsilí duchovního, který svatbu celebroual, dařilo držet Inglebyho a mě od sebe. Třetího dne jsem nastražil past úspěšněji a já a muž, který mě smrtelně zranil, jsme se setkali o samotě, tváří v tvář.

Vzpomeňte si, jak byla zneužita má důvěra, vzpomeňte si, jak byl zmařen jediný dobrý cíl mého života, vzpomeňte si na prudké vášně zakořeněné hluboko v mé povaze a dosud nikdy neovládnuté – a pak si sami představte, co se mezi námi odehrálo. Jediné, co vám musím říct, je konec. Byl vyšší a silnější než já a své surové převahy využil se surovou zuřivostí. Udeřil mě.

Pomyslete na zranění, která jsem od toho muže utrpěl, a pak si představte, jak mi úderem do obličeje udělal znamení!

Šel jsem za anglickým důstojníkem, který byl mým spolucestujícím na plavbě z Barbadosu. Řekl jsem mu pravdu a on se mnou souhlasil, že setkání je nevyhnutelné. Souboj měl v té době své přijaté formality a zavedené zákony; a on o nich začal mluvit. Zastavil jsem ho. “Vezmu si do pravé ruky pistoli a on si vezme pistoli do své. Já si vezmu do levé ruky jeden konec kapesníku a on si vezme druhý konec do své ruky; a přes ten kapesník se odehraje souboj.”

Důstojník vstal a podíval se na mě, jako bych ho osobně urazil. “Žádáte mě, abych byl přítomen vraždě a sebevraždě,” odmítám vám sloužit. Odešel z místnosti. Jakmile odešel, zapsal jsem si slova, která jsem důstojníkovi řekl, a poslal je poslem Inglebymu. Zatímco jsem čekal na odpověď, posadil jsem se před sklo a podíval se na jeho znamení na své tváři. ‘Mnoho mužů už mělo na rukou krev,’ pomyslel jsem si, ‘za méně než za tohle’.

Posel se vrátil s Inglebyho odpovědí. Určovala schůzku na třetí hodinu následujícího dne na osamělém místě ve vnitrozemí ostrova. Byl jsem

rozhodnutý, co udělám, pokud odmítne; jeho dopis mě zbavil hrůzy z mého vlastního předsevzetí. Cítil jsem se mu vděčný – ano, naprosto vděčný, že mi ho napsal.

Druhý den jsem se na to místo vydal. Nebyl tam. Čekal jsem dvě hodiny, ale on nepřišel. Konečně mi svítla pravda. 'Jednou zbabělec, navždy zbabělec,' pomyslel jsem si. Vrátil jsem se do domu pana Blancharda. Než jsem tam dorazil, přepadla mě náhlá obava a odbočil jsem do přístavu. Měl jsem pravdu, přístav byl tím správným místem. Lod', která toho odpoledne plula do Lisabonu, mu nabízela možnost vzít si pro sebe a svou ženu lodní lístek a uniknout mi. Jeho odpověď na mou výzvu splnila svůj účel, poslal mě z cesty do vnitrozemí ostrova. Znovu jsem důvěřoval Fergusovi Inglebymu a znovu na mě jeho bystrý rozum nestačil.

Zeptal jsem se svého informátora, zda pan Blanchard už ví o odjezdu své dcery. Zjistil to, ale až když loď vyplula. Tentokrát jsem dostal lekci lsti od Inglebyho. Místo abych se ukázal v domě pana Blancharda, šel jsem se nejprve podívat na jeho loď.

Lod' mi prozradila to, co mi kapitán lodi mohl zatajit – pravdu. Našel jsem ji ve zmatku náhlé přípravy na vyplutí. Celá posádka byla na palubě, s výjimkou několika málo lidí, kteří měli povolenou dovolenou na břehu a kteří byli pryč ve vnitrozemí ostrova, nikdo nevěděl kde. Když jsem zjistil, že se velitel plachetnice snaží doplnit jejich místa těmi nejlepšími muži, které mohl v danou chvíli sehnat, mé rozhodnutí okamžitě vzalo za své. Povinnosti na palubě lodi jsem znal dost dobře, protože jsem měl vlastní loď a sám jsem se na ní plavil. Spěchal jsem do města, převlékl se do námořnického kabátu a klobouku, a když jsem se vrátil do přístavu, nabídl jsem se jako jeden z dobrovolníků do posádky. Nevím, co na mně kapitán plachetnice viděl. Mé odpovědi na jeho otázky ho uspokojily, přesto se na mě podíval a zaváhal. Naštěstí to skončilo tím, že mě vzal na palubu. O hodinu

později se k nám připojil pan Blanchard, kterému pomohli do kajuty a který žalostně trpěl na duchu i na těle. Za hodinu jsme byli na moři, nad hlavou noc bez hvězd a za zády čerstvý vítr.

Jak jsem předpokládal, pronásledovali jsme loď, na které Ingleby a jeho žena odpoledne opustili ostrov. Loď byla francouzská a zabývala se obchodem se dřevem: jmenovala se La Grace de Dieu. Nevědělo se o ní nic víc než to, že mířila do Lisabonu, že se odchýlila od svého kurzu a že přistála na Madeiře s nedostatkem lidí a zásob. Poslední nedostatek byl odstraněn, ale první ne. Námořníci nedůvěřovali způsobilosti lodi k plavbě a nelíbil se jim vzhled tulácké posádky. Když se tyto dvě závažné skutečnosti dozvěděl pan Blanchard, tvrdá slova, která pronesl ke svému dítěti v prvním šoku ze zjištění, že ho mohlo podvést, ho zasáhla do srdce. Okamžitě se rozhodl, že své dceři poskytne útočiště na palubě své vlastní lodi a uklidní ji tím, že jejího darebáka manžela uchrání před jakoukoli újmou z mých rukou. Loď plula tři a více stop k lodi. Nebylo pochyb o tom, že La Grace de Dieu předstihneme; jedinou obavou bylo, že ji mineme ve tmě.

Když jsme byli chvíli na moři, vítr náhle zeslábl a zavládlo bezvětří a dusný klid. Když přišel rozkaz vytáhnout horní stěžně na palubu a posunout velké plachty, všichni jsme věděli, co nás čeká.

Za další necelou hodinu se nad námi strhla bouře, nad hlavami nám hřmělo a loď se řítila na zteč. Byla to mohutná škunerová loď o třech stech tunách, tak silná, jak jen dřevo a železo dokázaly; řídil ji kapitán plachetnice, který své práci důkladně rozuměl. S příchodem nového rána se zuřivý vítr vanoucí stále z jihozápadní strany trochu zmírnil a moře bylo méně těžké. Těsně před svítáním jsme přes kvílení vichřice slabě zaslechli rány z děla. Muži se znepokojeně shromáždili na palubě, podívali se na sebe a řekli: "Tamhle je!"

S rozedněním jsme spatřili loď a byla to dřevěná loď. Ležela rozvalená v mořském korytě, přední i hlavní stěžeň byly pryč – vrak zaplavený vodou. Jachta nesla tři čluny; jeden uprostřed lodi a dva zavěšené na kotvách na kajutách; a velitel plachetnice, který poznal, že bouře zanedlouho obnoví svou zuřivost, se rozhodl spustit čluny. Lidí na palubě vraku bylo málo, ale na jeden člun jich bylo příliš mnoho, a riziko, že se pokusí dostat na loď dva čluny najednou, bylo za kritického stavu počasí menší než riziko, že se z lodi na loď vydají dva samostatné čluny. Možná by byl čas na jednu bezpečnou cestu, ale nikdo by se nemohl podívat na oblohu a říct, že bude dost času na dvě.

Čluny byly obsazeny dobrovolníky z posádky, já jsem byl ve druhém z nich. Když se první člun dostal k boku dřevěné lodi – což byla služba plná obtíží a nebezpečí, které nelze popsat žádnými slovy, všichni muži na palubě spěchali, aby společně opustili vrak. Kdyby se člun znovu neodtáhl, než se všichni shromáždili, museli by všichni obětovat život. Když se náš člun zase přiblížil k lodi, domluvili jsme se, že čtyři z nás nastoupí na palubu – dva (já jsem byl jedním z nich), abychom dohlédli na bezpečnost dcery pana Blancharda, a dva, abychom odrazili zbabělý zbytek posádky, kdyby se pokusili nacpat dovnitř jako první. Zbylí tři – kormidelník a dva veslaři – zůstali na lodi. Co viděli ostatní, když se poprvé nalodili na La Grace de Dieu, nevím; co jsem viděl já, byla žena, kterou jsem ztratil, žena, která mi byla odporně ukradena, ležící v mdlobách na palubě. Spustili jsme ji bezoládnou do člunu. Zbytek posádky – bylo jich pět – byl nucen hlavní silou ji spořádaně následovat, jeden po druhém, minutu po minutě, jak se nabízela možnost bezpečného naložení.

Byl jsem poslední, kdo odešel, a při dalším náklonu lodi směrem k nám prázdná délka paluby bez živého tvora od kormidla až po zád' napověděla

posádce člunu, že jejich práce je u konce. Za stále hlasitějšího vytí rychle se zvedající bouře, které je mělo varovat, veslovali jako o život zpátky k jachtě.

Než se poslední z našich mužů opět dostal na palubu, vtrhla na nás bouře s prudkostí hurikánu. Naše loď byla zaplavena, ale nikdo nepřišel o život, ale byli jsme vydáni na milost a nemilost větru. Stál jsem na palubě s ostatními a hlídal jedinou plachtu, kterou jsme se mohli odvážit nahnout. Najednou ke mně přišel důstojník a přes hřmění bouře mi křičel do ucha: “V kajutě se vzpamatovala a ptala se po svém muži. Kde je?” Nikdo na palubě to nevěděl. Jachta byla prohledána od jednoho konce ke druhému, aniž by ho našli. Muži byli shromážděni navzdory počasí – nebyl mezi nimi. Byly vyslechnuty posádky obou lodí. Jediné, co mohla první posádka říci, bylo, že se od vraku vzdálila, když došlo k nájezdu na jejich loď, a že neví nic o tom, koho pustili dovnitř a koho drželi venku. Druhá posádka mohla říct jen to, že na jachtu přivezli všechny živé duše, které první člun zanechal na palubě dřevěné lodi. Nebylo možné nikoho obviňovat, ale zároveň nebylo možné se bránit tomu, že ten člověk chybí.

Po celý ten den nám zuřící bouře nedala ani stín šance vrátit se a prohledat vrak. K večeru se vichřice poté, co nás zanesla na jih od Madeiry, začala konečně lámat – vítr se opět změnil a umožnila nám zamířit k ostrovu. Brzy ráno jsme se vrátili do přístavu. Pan Blanchard a jeho dcera byli odvedeni na břeh, kapitán plachetnice je doprovázel a varoval nás, že nám po návratu bude chtít říci něco, co se bude týkat téměř celé posádky.

Byli jsme shromážděni na palubě a kapitán plachetnice k nám promluvil, jakmile se vrátil na palubu. Měl rozkaz od pana Blancharda, aby se okamžitě vrátil na dřevěnou loď a pátral po pohřešovaném muži. Byli jsme povinni to udělat kvůli němu i kvůli jeho ženě, jejíž rozum byl nalomený, pokud se něco neudělá pro její uklidnění. Mohli jsme si být téměř jisti, že loď najdeme stále na hladině, protože její dřevo ji udrží nad vodou,

dokud bude trup držet pohromadě. Pokud byl ten muž na palubě – živý nebo mrtvý – je třeba ho najít a přivést zpět. A pokud bude počasí i nadále mírné, nebyl důvod, proč by muži s patřičnou pomocí nemohli přivést zpět i loď a (jejich kapitán byl zcela ochotný) získat spolu s důstojníky lodi svůj podíl na záchraně.

Byl jsem jediný z nich, kdo od tohoto podniku ustoupil. Řekl jsem jim, že mě bouře rozrušila – byl jsem nemocný a chtěl jsem si odpočinout. Všichni se mi dívali rozhořčeně do tváře, když jsem je cestou z lodi míjel, ale ani jeden z nich na mě nepromluvil.

Celý ten den jsem čekal v hospodě v přístavu na první zprávy z vraku. K večeru ji přivezl jeden z lodivodů, kteří se podíleli na záchraně opuštěné lodi, což se ukázalo jako úspěšný podnik. La Grace de Dieu byla objevena stále plující a na palubě bylo nalezeno tělo Inglebyho, utopené v kajutě. Druhý den ráno za úsvitu přivezla jachta mrtvého muže zpět a ještě téhož dne se konal pohřeb na protestantském hřbitově.“

„Stop!“ ozval se hlas z postele dřív, než čtenář stačil otočit na nový list a začít další odstavec.

Od chvíle, kdy pan Neal naposledy vzhlédl od vyprávění, došlo v místnosti ke změnám, stejně jako v publiku. Smrtnou postelí procházel sluneční paprsek a dítě, přemožené ospalostí, klidně spalo ve zlatavém světle. Otcova tvář se viditelně změnila. Svaly dolní části obličeje, které se dosud nikdy nepohnuly, se nyní nuceně a zkresleně pohybovaly. Lékař, varován vrásky, které se mu těžce sbíraly na čele, vstal, aby polomrtvého muže oživil. Na druhé straně postele stálo manželčino křeslo – prázdné. Ve chvíli, kdy její muž přerušil čtení, se stáhla za čelo postele, aby mu nebyla na očích.

Opřela se o stěnu a stála tam schovaná, oči upřené v hladovém napětí na rukopis v ruce pana Neala.

Za další minutu ticho opět přerušil pan Armadale.

„Kde je?“ zeptal se a zlostně pohlédl na prázdnou židli své ženy. Doktor ukázal na místo, kde se schovávala. Nezbývalo jí než předstoupit. Pomalu přišla a postavila se před něj.

„Slíbila jste, že půjdete, až dám pokyn – nyní hned odejděte.“

Pan Neal se usilovně snažil ovládnout ruku, která se držela mezi listy rukopisů, ale navzdory tomu se mu třásla. Podezření, které se mu během čtení pomalu vnucovalo, se stalo jistotou, když uslyšel ta slova. Dopis postupoval od jednoho odhalení k druhému, až se nyní dostal na pokraj posledního odhalení, které mělo přijít. Na tomto okraji se umírající muž předem rozhodl umlčet hlas čtenáře, aby nedovolil své ženě, aby si vyprávění poslechla. Bylo v tom tajemství, které se měl syn dozvědět až v následujících letech a ke kterému se matka neměla nikdy přiblížit.

Neodpověděla mu. Stála tam a dívala se na něj; dívala se na něj s poslední prosbou – možná s posledním sbohem. Jeho oči jí neodpověděly: nemilosrdně bloudily od ní ke spícímu chlapci. Beze slova se otočila od postele. Aniž by pohlédla na dítě – aniž by pronesla slovo k oběma cizincům, kteří ji bez dechu pozorovali, splnila slib, který dala a v mrtvém tichu opustila pokoj.

Ve způsobu jejího odchodu bylo něco, co otřásl sebeovládáním obou mužů, kteří byli jeho svědky. Doktorova nechuť se projevila jako první. Pokusil se získat pacientovo svolení, aby se mohl vzdálit, dokud nebude dopis dokončen. Pacient odmítl.

Pan Neal hovořil dále obsírněji a s vážnějším záměrem.

„Doktor je ve své profesi zvyklý i já jsem zvyklý ve své profesi, že nám někdo svěřuje tajemství jiných. Než však budeme pokračovat, je mou povinností se vás zeptat, zda opravdu chápete, v jak mimořádném postavení se nyní nacházíme jeden vůči druhému. Právě jste před našima očima vyloučil paní Armadaleovou z důvěrného postavení. A nyní totéž místo nabízíte dvěma mužům, kteří jsou pro vás naprosto cizí.“

„Právě proto,“ řekl pan Armadale, „protože jste cizí lidé.“

Ačkoli těch slov bylo málo, závěr, který z nich bylo možné vyvodit, nebyl takového rázu, aby uklidnil nedůvěru. Pan Neal to vyjádřil jasně.

„Naléhavě potřebujete mou a doktorovu pomoc. Mám tomu rozumět tak (dokud si zajistíte naši pomoc), že dojem, který na nás mohou vyvolat závěrečné pasáže tohoto dopisu, je vám lhostejný?“

„Ano, nešetřím vás. Nešetřím ani sebe. Svou ženu však šetřím.“

„Nutíte mě k závěru, pane, který je velmi závažný,“ řekl pan Neal. „Mám-li dokončit tento dopis pod vašim diktátem, musím si vyžádat svolení, když už jsem jeho větší část přečetl nahlas – přečíst nahlas to, co zbývá, a to před tímto pánem jako svědkem.“

„Přečtěte to.“

Doktor vážně zapochyboval a znovu se posadil do křesla. Pan Neal s vážnými pochybnostmi otočil list a přečetl další slova:

„Než budu moci nechat mrtvého muže odpočívat, musím mu ještě něco říct. Popsal jsem nález jeho těla. Ale nepopsal jsem okolnosti, za nichž zemřel.“

Vědělo se, že byl na palubě, když byly spatřeny čluny jachty blížící se k vraku; a poté byl ve zmatku způsobeném panikou posádky přehlédnut. V té

době byla voda v kajutě pět stop hluboká a rychle stoupala. Nebylo pochyb o tom, že se do vody spustil sám od sebe. Jeho přítomnost v kajutě vysvětloval nález manželčiny šperkovnice, která ležela těsně pod ním na podlaze. Vědělo se, že viděl, jak se blíží pomoc, a bylo docela pravděpodobné, že po ní sešel dolů, aby se pokusil skříňku zachránit. Bylo méně pravděpodobné – i když se to dalo předpokládat – že jeho smrt byla důsledkem nějaké nehody při potápění, která ho na chvíli připravila o smysly. Ale nález, který učinila posádka loď, vedl k závěru, který všechny muže zasáhl se stejnou hrůzou. Když je pátrání dovedlo ke kajutě, zjistili, že šoupátko je zavřené a dveře zamčené zvenčí. Zavřel snad někdo kabinu, aniž by věděl, že tam je? Když pomíneme paniku mezi posádkou, neexistoval žádný motiv, proč kabinu před opuštěním vraku zavřít. Zbýval však ještě jeden závěr. Zavřela snad nějaká vražedná ruka muže záměrně a nechala ho utopit, když nad ním stoupala voda?

Ano. Vražedná ruka ho zamkla a nechala ho utopit. Ta ruka byla moje.“

Skot vstal rychle od stolu, lékař odskočil od postele. Oba se dívali na umírajícího nešťastníka, ovládaní stejným odporem, zmrazení stejnou hrůzou. Ležel tam s hlavou svého dítěte na prsou; opuštěný lidskými sympatiemi, prokletý Boží spravedlností – ležel tam v Kainově izolaci a díval se na ně.

Ve chvíli, kdy se oba muži zvedli na nohy, se dveře vedoucí do vedlejší místnosti z vnější strany silně zatřásly a zvuk podobný pádu, který je tupě udeřil do uší, oba umlčel. Doktor stál nejbližší ke dveřím, otevřel je, prošel jimi a okamžitě je zavřel. Pan Neal se otočil zády k posteli a mlčky čekal na událost. Zvuk, který neprobudil dítě, nepřitáhl ani otcovu pozornost. Jeho vlastní slova ho odvedla daleko

od všeho, co se odehrávalo na jeho smrtelné posteli. Jeho bezmocné tělo leželo zpátky na vraku a duch jeho mrtvé ruky otáčel zámkem dveří kajuty.

Ve vedlejším pokoji se ozval zvonek – mluvily tam dychtivé hlasy, pohybovaly se tam spěšné kroky – uplynula přestávka a doktor se vrátil.

„Poslouchala?“ zašeptal pan Neal německy.

„Ženy ji křísí,“ zašeptal doktor. „Všechno to slyšela. Proboha, co máme dělat dál?“ Než bylo možné odpovědět, promluvil pan Armadale. Doktorův návrat v něm probudil smysl pro přítomnost.

„Pokračujte,“ řekl, jako by se nic nestalo.

„Odmítám se dál plést do vašeho nechvalně prozrazeného tajemství,“ opáčil pan Neal. „Jste vrah podle vlastního doznání. Jestli má být ten dopis dokončen, nežádejte mě, abych za vás držel pero.“

„Slíbil jste mi to,“ zněla odpověď, pronesená se stejnou nehybnou samozřejmostí. „Musíte psát za mě, nebo své slovo porušíte.“

Pan Neal na okamžik zmlkl. Ležel tam muž – chráněn před odsouzením svých bližních, ve stínu Smrti – mimo dosah všeho lidského odsouzení, mimo hrůzu všech smrtelných zákonů; nebyl citlivý na nic jiného než na své poslední rozhodnutí dokončit dopis adresovaný synovi.

Pan Neal odvedl doktora stranou. „Na slovíčko,“ řekl německy. „Trváte na svém tvrzení, že může být němý, než ho pošleme do Stuttgartu?“

„Podívejte se mu na rty a posuďte sám.“

Jeho rty odpověděly za něj: četba vyprávění na nich už zanechala stopy. Deformace v koutcích úst, která byla sotva patrná,

když pan Neal vstoupil do místnosti, byla nyní jasně viditelná. Jeho pomalá artikulace se s každým slovem, které vyslovil, namáhala stále bolestněji.

Přesto po další chvíli váhání se ze svého závazku chtěl pan Neal vymanit.

„Teď znám pravdu,“ řekl přísně, „opovažujete se mě držet v závazku, který jste mi vnutil při mé nevědomosti o celé záležitosti?“

„Ne,“ odpověděl ztěžka pan Armadale. „Nechám vás, abyste porušil své slovo.“

Pohled, který doprovázel tuto odpověď, Skota bodl do hrdosti. Když promluvil příště, mluvil sedící na svém původním místě u stolu.

„Ještě nikdo o mně neřekl, že jsem porušil slovo,“ opáčil rozzlobeně, „a neřeknete to o mně ani teď. Pozor na tohle! Pokud mě držíte za slovo, já si držím svou podmínku. Vyhradil jsem si svobodu jednání a upozorňuji vás, že ji využiji podle vlastního uvážení, jakmile se vám ztratím z očí.“

„Nezapomeňte, že umírá,“ požádal doktor jemně.

„Posaďte se, pane doktore,“ řekl pan Neal a ukázal na prázdnou židli. „To, co zbývá přečíst, přečtu pouze před vámi. Co zbývá napsat, napíšu jen ve vaší přítomnosti. Přivedl jste mě sem. Mám právo trvat na tom – a trvám na tom, abyste zůstal jako svědek až do konce.“

Doktor přijal jeho stanovisko bez odmlouvání. Pan Neal se vrátil k rukopisu a to, co z něj zbylo, přečetl bez přerušení až do konce:

„Bez jediného slova na svou obhajobu jsem uznal svou vinu. Bez jediného slova na svou obhajobu prozradím, jak byl zločin spáchán.“

Když jsem viděl jeho ženu bezvládnou na palubě dřevařské lodi, neměl jsem na něj ani pomyslení. Svým dílem jsem se podílel na jejím bezpečném spuštění do člunu. Tehdy, a teprve tehdy, jsem pocítil myšlenku na to, že se vrátí. Ve zmatku, který panoval, zatímco muži z jachty nutili muže z lodi, aby vyčkávali, jsem měl příležitost ho nepozorovaně vyhledat. Ustoupil jsem od valu, aniž bych věděl, jestli je pryč v prvním člunu, nebo jestli je ještě na palubě – ustoupil jsem a uviděl ho, jak s prázdnýma rukama stoupá po schodech do kajuty a kape z něj voda. Poté, co se dychtivě podíval směrem k lodi (aniž by si mě všiml), viděl, že zbývá čas, než posádku odvedou. “Ještě jednou!” řekl si a zase zmizel, aby se naposledy pokusil získat zpět šperkownici. Dábel u mého lokte zašeptal: ‘Nezastřel ho jako člověka: utop ho jako psa!’ Byl už pod vodou, když jsem zadělával napevno dveře. Jeho hlava se však vynořila na hladinu dřív, než jsem stačil zavřít dveře kajuty. Podíval jsem se na něj a on se podíval na mě – zamkl jsem mu dveře před nosem.

V příští minutě jsem byl zpátky mezi posledními muži na palubě. V následující minutě už bylo pozdě na pokání. Bouře nám hrozila zkázou a posádka lodi bojovala o život.

Můj synu! Pronásledoval jsem tě z hrobu s vyznáním, kterého tě má láska mohla ušetřit. Čti dál a dozvíš se proč.

Neřeknu nic o svém utrpení, nebudu prosit o milost pro svou památku. Zatímco píšu tyto řádky, srdce mi pomalu dotloukává, ruce se mi chvějí, což mě varuje, abych si nespíšil s koncem. Opustil jsem ostrov, aniž bych se odvážil naposledy pohlédnout na ženu, kterou jsem tak nešťastně ztratil, které jsem tak odporně ublížil. Když jsem odjížděl, celá tíha podezření, které vyvolal způsob Inglebyho smrti, spočívala na posádce francouzské lodi.

Nikomu z nich se nepodařilo objasnit motiv domnělé vraždy, ale vědělo se, že jsou to většinou psanci, kteří jsou schopni jakéhokoli zločinu, a podle

toho byli podezřelí a vyšetřovaní. Teprve později jsem se náhodou dozvěděl, že se podezření nakonec přesunulo na mě. Jediná vdova poznala nejasný popis podivného muže, který se stal jedním z členů posádky jachty a který den poté zmizel. Jen vdova od té doby věděla, proč byl její manžel zavražděn a kdo to udělal. Když to zjistila, na ostrově se předtím rozšířila falešná zpráva o mé smrti. Možná jsem té zprávě vděčil za svou imunitu vůči všem soudním řízením; možná (žádné oko kromě Inglebyho nevidělo, jak zamykám dveře kajuty) neexistoval dostatek důkazů při vyšetřování; možná se vdova bála odhalení, které by muselo následovat po veřejném obvinění proti mně, založeném na jejím pouhém podezření z pravdy. Ať už to bylo jakkoli, zločin, který jsem nepozorovaně spáchal, zůstal od té doby až dodnes zločinem nepotrestaným.

V přestrojení jsem odjel z Madeiry do Západní Indie. První zpráva, která mě potkala, když loď přistála na Barbadosu, byla zpráva o smrti mé matky. Neměl jsem srdce vrátit se zpět. Vyhlídka na to, že budu žít doma v osamění a ve dne v noci mě budou trápit vzpomínky na vlastní vinu, byla víc, než jsem měl odvahu čelit. Aniž bych přistál nebo se někomu na břehu představil, vydal jsem se na cestu, kam až mě loď dovezla – na ostrov Trinidad.

Tam jsem poprvé spatřil tvou matku. Bylo mou povinností říct jí pravdu, ale já tak neučinil. Bylo mou povinností ušetřit ji beznadějného obětování její svobody a štěstí takové existenci, jako byla ta moje a já jsem jí ublížil tím, že jsem se s ní oženil. Pokud bude naživu, až budeš číst tyto řádky, dopřej jí milost a neříkej jí pravdu. Jediné odčinění, které jí mohu poskytnout, je, aby do poslední chvíle nic netušila o muži, kterého si vzala. Nechť je tento dopis posvátnou důvěrou mezi otcem a synem.

V době, kdy ses narodil, se mi začalo podlamovat zdraví. Několik měsíců poté, v prvních dnech mého uzdravování, mi tě přinesli a řekli mi,

že jsi byl pokřtěn během mé nemoci. Tvá matka to udělala jako jiné milující matky – pokřtila svého prvorozeného syna jménem jeho otce. I ty jsi byl Allan Armadale. Už v té rané době, i když jsem ještě nevěděl, co jsem zjistil později – mi mysl neodpustila, když jsem se na tebe podíval a pomyslel na to osudové jméno.

Jakmile jsem se mohl pohnout, byla moje přítomnost na mém panství na Barbadosu nutná. Napadlo mě – jakkoli se vám ta myšlenka může zdát divoká – zřící se podmínky, která mého syna i mě samotného nutila přijmout jméno Armadale, jinak bych přišel o dědictví armadalského majetku. Ale už v té době se v kolonii šířily zvěsti o chystaném osvobození otroků – o osvobození, které je nyní na dosah ruky. Nikdo nedokázal odhadnout, jak by se hodnota západoindického majetku mohla změnit, kdyby k této hrozící změně někdy došlo. Nikdo by nedokázal říct – kdybych ti vrátil své vlastní otcovské jméno a nechal tě v budoucnu bez jiného zajištění než na mém otcovském majetku – jak bys jednoho dne mohl přijít o rozsáhlé armadalské akry nebo k jaké budoucí chudobě bych mohl slepě odsoudit tvou matku i tebe. Všimněte si, jak se ty osudové události kupí jedna na druhou! Všimni si, jak se ti navzdory mně dostalo tvého křestního jména, jak ti zůstalo tvé příjmení!

V mém starém domově se můj zdravotní stav zlepšil, ale jen na čas. Znovu jsem vážně onemocněl a lékaři mi nařídili odjezd do Evropy. Vyhnul jsem se Anglii (proč, to asi tušíš) a odjel jsem s tebou a tvou matkou do Francie. Z Francie jsme přešli do Itálie. Žili jsme tady, žili jsme tam. Bylo to zbytečné. Smrt mě pronásledovala, ať jsem šel, kam jsem chtěl. V těch dnech mě už hrál jen pohled na tebe. Jediné teplo, které jsem ještě cítil u srdce, bylo to, které jsi mi do něj vnesl. Mým posledním zábleskem štěstí na tomto světě byly záblesky, které mi poskytl můj malý syn.

Odjeli jsme z Itálie a příště do Lausanne – místa, odkud ti nyní píšu. Pošta z dnešního rána mi přinesla pozdější a úplnější zprávu, než jakou jsem dosud dostal o vdově po zavražděném muži. Dopis leží přede mnou, zatímco píši. Pochází od přítele z mých začátků, který ji viděl a mluvil s ní, který ji jako první informoval, že zpráva o mé smrti na Madeiře byla nepravdivá. Píše, že si neumí vysvětlit silné rozrušení, které projevila, když se dozvěděla, že jsem stále naživu, že jsem ženatý a že mám malého syna. Ptá se mě, zda to mohu vysvětlit. Mluví o soucitu s ní – mladá a krásná žena, pohřbená v ústraní rybářské vesnice na devonshirském pobřeží; její otec je mrtvý; rodina se jí odcizila a nemilosrdně neschvaluje její manželství. Píše slova, která by mě byla mohla zasáhnout až do srdce, nebýt závěrečné pasáže v jeho dopise, která upoutala mou veškerou pozornost v okamžiku, kdy jsem k ní došel, a která mě donutila k vyprávění, jež obsahují tyto stránky.

Ted' už vím to, co mi do chvíle, než se ke mně dopis dostal, ani nepřišlo na mysl jako podezření. Nyní vím, že vdova po muži, jehož smrt mě tíží, porodila dítě – pohrobka. To dítě je chlapec – o rok starší než můj vlastní syn. Jeho matka, jistá si svou vírou v mou smrt, udělala to, co matka mého syna: pokřtila své dítě jménem jeho otce. Ve druhé generaci jsou opět dva Allanové Armadalové, stejně jako v první. Poté, co osudová podobnost jmen způsobila smrtelnou neplechu u otců, sestoupila, aby způsobila smrtelnou neplechu u synů.

Bezelstná mysl v tom zatím nemůže vidět nic jiného než výsledek sledu událostí, které nemohly vést jinudy. Já – s životem toho muže, za který se musím zodpovídat – já, sestupující do hrobu s nepotrestaným a neodčiněným zločinem, vidím to, co žádná mysl bez viny nemůže rozeznat.

Vidím nebezpečí v budoucnosti, zplozené nebezpečím v minulosti – zradu, která je potomkem jeho zrady, a zločin, který je dítětem mého

zločinu. Je strach, který mnou nyní otřásá, přízrakem vyvolaným pověrou umírajícího člověka? Dívám se do Knihy, kterou ctí celé křesťanstvo, a ta mi říká, že hřích otce postihne dítě. Dívám se do světa a vidím kolem sebe živé svědky této strašné pravdy. Vidím neřesti, které poskvrnily otce, jak sestupují dolů a poskvřňují dítě; vidím hanbu, která zneuctila jméno otce, jak sestupuje dolů a zneuctívá jméno dítěte. Dívám se na sebe a vidím, jak můj zločin znovu dozrává pro budoucnost v těch samých okolnostech, které v minulosti poprvé zasely jeho semeno, a v dědičné kontaminaci zla sestupuje ze mě na mého syna.“

Těmito řádky psaní skončilo a pero mu vypadlo z ruky, když se chorému udělalo špatně.

Znal to místo, pamatoval si ta slova. V okamžiku, kdy čtenářův hlas ustal, se dychtivě podíval na doktora. „Mám v hlavě, co bude následovat,“ řekl s čím dál pomalejší artikulací. „Pomozte mi to vyslovit.“

Lékař umírajícímu podal povzbuzující prostředek a řekl panu Nealovi, aby mu dal čas. Po malé prodlevě mu v očích opět přeskočil plamen tonoucího ducha. Odhodlaně bojoval se svou selhávající řečí, vyzval Skota, aby se chopil pera, a pronesl závěrečné věty vyprávění, jak mu je paměť vracela, jednu po druhé těmito slovy:

„Pohrdejte mým smrtelným přesvědčením, chcete-li, ale splňte mi, slavnostně vás o to prosím, poslední prosbu. Můj synu, jediná naděje, která mi pro tebe zbyla, závisí na velké pochybnosti – na pochybnosti, zda jsme, nebo nejsme pány svých osudů. Je možné, že smrtelná svobodná vůle může zvítězit nad smrtelným osudem a že když jdeme, jako my všichni, nevyhnutelně ke smrti, jdeme nevyhnutelně k něčemu, co je před smrtí. Je-li

tomu tak, pak vskutku respektujte, i když nic jiného nerespektujete – varování, které vám dávám ze svého hrobu. Nikdy, až do své smrti, nedovol, aby se k tobě přiblížila jakákoli živá duše, která je přímo či nepřímo spojena se zločinem, který spáchal tvůj otec. Vyhýbej se vdově po muži, kterého jsem zabil – pokud ještě žije. Vyhýbej se služebné, jejíž zlá ruka uhladila cestu k sňatku – pokud je ta služebná stále v jejích službách. A hlavně se vyhýbej muži, který se jmenuje stejně jako ty. Opusť ženu, která tě miluje, je-li tato žena spojnicí mezi tebou a jím. Skrývej se před ním pod cizím jménem. Postav mezi ním a sebe hory a moře. Nikdy nesmíš s ním dýchat stejný vzduch. Nikdy nedopusť, aby se na tomto světě setkali dva Allanové Armadalové: nikdy, nikdy, nikdy!

Toto je jediná cesta, kterou můžeš uniknout. Jdi po ní, pokud ti záleží na tvé vlastní nevinnosti a štěstí, po celý svůj budoucí život!

Rád bych tě ušetřil tohoto odhalení, které tyto stránky obsahují. Ležíš mi na prsou, spíš nevinným spánkem dítěte, zatímco cizí ruka pro tebe píše tato slova, jak padají z mých rtů. Pomysli, jak silné musí být mé přesvědčení, když na smrtelné posteli najdu odvahu zatemnit celý tvůj mladý život na jeho počátku stínem zločinu tvého otce. Přemýšlej o tom všem a přijmi mé varování. Přemýšlej a odpusť mi, pokud můžeš.“

Tím to skončilo. To byla otcova poslední slova synovi.

Pan Neal, neochvějně věrný své vynucené povinnosti, odložil pero a nahlas si přečetl právě napsané řádky. „Chcete ještě něco dodat?“ zeptal se svým lítostivě pevným hlasem. Nebylo co dodat.

Pan Neal rukopis složil, vložil do listu papíru a zapečetil ho vlastní pečetí pana Armadala.

„Adresa?“ zeptal se se svou nemilosrdnou obchodní formálností. „Allanu Armadalovi mladšímu,“ napsal, jak slova

diktoval umírající z postele. „Godfrey Hammick, Esq., Kancelář pánů Hammick a Ridge, Lincoln's Inn Fields, Londýn.“

Po napsání adresy počkal a chvíli přemýšlel. „Má to otevřít váš vykonavatel?“ zeptal se.

„Ne, má to předat jen mému synovi, až bude ve věku, kdy tomu bude rozumět.“

„V tom případě,“ pokračoval pan Neal a veškerý jeho důvtip pracoval bez lítosti, „přidám k adrese poznámku s datem, v níž zopakuji vaše vlastní slova, jak jste je právě vyslovil, a vysvětlím okolnosti, za nichž se na dokumentu objevuje můj rukopis.“ Napsal poznámku co nejstručněji a nejjednodušeji, přečetl ji nahlas, stejně jako to, co bylo předtím, na konci podepsal své jméno a adresu a vedle nechal podepsat lékaře jako svědka jednání a lékařský důkaz stavu, v němž se pan Armadale tehdy nacházel. Poté vložil dopis do druhé přílohy, zapečetil jej jako předtím a adresoval panu Hammickovi, přičemž k adrese připojil nápis „soukromě“.

„Trváte na tom, abych to poslal poštou?“ zeptal se a vstal s dopisem v ruce.

„Dejte mu čas na rozmyšlenou,“ řekl doktor. „Pro dobro toho dítěte, dejte mu čas na rozmyšlenou!“

„Dám mu pět minut,“ odpověděl pan Neal a položil hodinky na stůl, neúprosný až do poslední chvíle.

Čekali a oba se pozorně dívali na pana Armadala. Znamky změny, které se u něj již objevily, se rychle množily. Pohyb, který neustálé duševní rozrušení přenášelo na svaly jeho obličeje, se pod stejným nebezpečným vlivem začínal šířit dolů. Jeho kdysi bezmocné ruce už neležely v klidu, ale žalostně se vzpíraly na lůžkovinách. Při pohledu na toto varovné znamení se lékař s gestem

znepokojení otočil a pokynul panu Nealovi, aby přišel blíž.

„Okamžitě položte otázku,“ řekl, „jestli necháte těch pět minut uplynout, může být pozdě.“

Pan Neal přistoupil k lůžku. I on si všiml pohybu rukou. „Je to špatné znamení?“ zeptal se.

Doktor vážně přikývl. „Položte svou otázku ihned,“ zopakoval, „jinak může být pozdě.“

„Víte, co to je?“ Pan Neal podržel dopis před očima umírajícího.

„Můj dopis.“

„Trváte na tom, abych ho odeslal?“

Naposledy zvládl svou selhávající řeč a odpověděl z posledních sil: „Ano!“

Pan Neal se s dopisem v ruce vydal ke dveřím. Němec ho následoval několik kroků, otevřel rty, aby poprosil o delší odklad, střetl se se Skotovým neúprosným pohledem a znovu se mlčky stáhl. Dveře se zavřely a rozdělily je, aniž by obě strany prohodily jediné slovo.

Doktor se vrátil k lůžku a zašeptal umírajícímu muži: „Dovolte mi, abych ho zavolal zpátky, ještě je čas ho zastavit!“ Bylo to zbytečné. Nepřišla žádná odpověď; nic nenasvědčovalo tomu, že by poslouchal nebo dokonce slyšel. Jeho oči zabloudily od dítěte, na okamžik spočinuly na jeho vlastní zápasící ruce a prosebně se zahleděly do soucitné tváře, která se nad ním skláněla. Lékař zvedl ruku, zastavil se, sledoval otcovy toužebné oči zpět k dítěti, a když si vyložil jeho poslední přání, jemně posunul ruku k chlapcově hlavě. Ruka se jí dotkla a prudce se zachvěla. V dalším okamžiku se třes zmocnil paže a rozšířil se po celé horní části těla. Tvář se změnila z

bledé na rudou, z rudé na fialovou, z fialové opět na bledou. Pak se namáhavé ruce nehýbaly a měnící se barva se už neměnila.

Okno vedlejšího pokoje bylo otevřené, když do něj lékař vstoupil z umrlčí komory s dítětem v náručí. Když procházel kolem, vyhlédl ven a uviděl dole na ulici pana Neala, jak se pomalu vrací do hostince.

„Kde je ten dopis?“ zeptal se.

Skotovi stačila k odpovědi dvě slova.

„Na poště.“

DRUHÁ KNIHA

I. ZÁHADA OZIASE MIDWINTERA

Za teplé květnové noci roku osmnáct set padesát jedna se reverend Decimus Brock – v té době návštěvník ostrova Man – odebral do své ložnice v Castletownu s vážnou osobní zodpovědností a bez zřetelné představy, jakým způsobem by se mohl zbavit tlaku svých současných poměrů.

Duchovní dosáhl onoho zralého období lidského života, kdy se rozumný člověk naučí odmítat (jak často mu to jeho povaha dovolí) všechny zbytečné konflikty s tyranií vlastních starostí. Pan Brock se zřekl dalšího úsilí o rozhodnutí v naléhavé situaci, která ho nyní sužovala, a klidně se posadil na kraj postele, aby se dále zabýval otázkou, zda je samotná naléhavá situace tak vážná, jak si dosud myslel.

Jedna po druhé se panu Brockovi v paměti postupně vynořovaly události těch let – všechny spojené se stejnou malou skupinou postav a všechny více či méně zodpovědné za úzkost, která se nyní vloudila mezi duchovního a jeho noční odpočinek. První z nich ho zavedla po čtrnácti letech zpět na jeho faru na somersetshirském pobřeží Bristolského kanálu a přivedla ho k

soukromému rozhovoru s dámou, která ho navštívila, aby si s duchovním promluvila.

Dáma měla světlou pleť a zachovalou postavu; byla to ještě mladá žena a vypadala ještě mladší, než byl její věk. Ve výrazu její tváře byl stín melancholie a v hlase podtón utrpení – v každém případě dost na to, aby naznačila, že poznala nějaké potíže, ale ne dost na to, aby tyto potíže vnucovala ostatním. Přivedla s sebou krásného osmiletého světlovlasého chlapce, kterého představila jako svého syna a kterého na začátku rozhovoru poslala stranou, aby se bavil na farské zahradě. Její vizitka prozrazovala, že je “paní Armadaleová”.

Paní Armadaleová začala tím, že rektorovi sdělila, že je vdova. Její manžel zahynul při ztroskotání lodi krátce po jejich sňatku na cestě z Madeiry do Lisabonu. Po neštěstí se dostala do Anglie pod otcovu ochranu a její dítě – pohrobek – se narodilo na rodinném panství v Norfolku. Otcova smrt krátce poté ji připravila o jediného žijícího rodiče a vystavila ji špatnému zacházení ze strany zbývajících příbuzných (dvou bratrů), což ji od nich odcizilo, jak se obávala, až do konce jejích dnů. Již nějakou dobu žila v sousedním hrabství Devonshire a věnovala se výchově svého chlapce, který již dosáhl věku, kdy vyžadoval jiné než matčino učení. Když pomíneme její vlastní neochotu se s ním rozloučit, ve svém osamělém postavení jí obzvlášť záleželo na tom, aby nebyl posláním do školy vržen mezi cizí lidi. Jejím nejmilejším záměrem bylo vychovávat ho v soukromí doma a s přibývajícím věkem ho uchránit před veškerými pokušeními a nebezpečími světa.

S ohledem na tyto cíle musel její delší pobyt v místě, kde žila (kde nebylo možné získat služby místního duchovního jako

vychovatele), skončit. Vyptávala se a dozvěděla se o domě, který by jí vyhovoval v sousedství pana Brocka, a také jí bylo řečeno, že pan Brock měl dříve ve zvyku přijímat žáky. S těmito informacemi se odvážila představit, s doporučeními, která svědčila o její vážnosti, ale bez formálního představení; a nyní se musela zeptat, zda (v případě, že by bydlela v sousedství) by nějaké podmínky, které by jí mohly být nabídnuty, přiměly pana Brocka, aby znovu otevřel své dveře žákovi a dovolil, aby se tímto žákem stal její syn.

Kdyby paní Armadaleová nebyla nijak přitažlivá žena nebo kdyby měl pan Brock k dispozici zázemí v podobě manželky je pravděpodobné, že by se vdova vydala na cestu zbytečně. Rektor si vyžádal čas na rozmyšlenou. Když čas vypršel, udělal to, co si paní Armadaleová přála – nechal matku, aby na něj naložila odpovědnost za syna.

Tato událost byla první z celé série; její datum se datuje do roku osmnáct set třicet sedm. Paměť pana Brocka, která od tohoto bodu putovala vpřed směrem k současnosti, zachytila v pořadí druhou událost a zastavila se u dalšího roku osmnáct set čtyřicet pět.

* * *

Dějištěm byla stále rybářská vesnice na somersetshirském pobřeží a postavami opět paní Armadaleová a její syn.

Po celých osm let, které uplynuly, spočívala odpovědnost pana Brocka na něm dost lehce. Chlapec dělal matce a svému vychovateli jen málo starostí. Jistě, učil se pomalu, ale spíše z neschopnosti soustředit se na úkoly než z nedostatku schopnosti jim porozumět. Jednal lehkomyšlně a všude se hnal poslepu. Na druhou stranu je

třeba říci v jeho prospěch, že jeho povaha byla otevřená jako den; velkorysejšího, laskavějšího a roztomilejšího chlapce bychom těžko někde našli.

Miloval moře a vše, co k němu patří, a za čas ho nebylo možné odlákat od vody ani ho udržet mimo loděnici. Navíc matka svého syna přistihla, jak tam k její neskonalé mrzutosti pracuje jako dobrovolník. Přiznal, že jeho jedinou ambicí do budoucna je mít vlastní loděnici a že jeho současným cílem je naučit se stavět lodě pro sebe.

Pan Brock moudře předvídal, že takováto činnost ve volných chvílích je přesně to, co je potřeba, aby se chlapec smířil s izolací od svých vrstevníků, a tak paní Armadaleovou s nemalými obtížemi přemluvil, aby jeho činnost synovi dovolila. V době, kdy se odehrála druhá událost v životě duchovního a jeho žáka, o níž budeme nyní vyprávět, se mladý Armadale dostatečně dlouho cvičil na stavitelské loděnici, aby dosáhl vrcholu svých přání a vlastníma rukama položil kýl své vlastní lodi.

* * *

Jednoho pozdního letního dne, nedlouho poté, co Allan dovršil šestnáctý rok svého života, nechal pan Brock svého žáka usilovně pracovat na loděnici a šel strávit večer s paní Armadaleovou, přičemž si s sebou vzal noviny Times.

Léta, která uplynula od jejich prvního setkání, už dávno upravila život duchovního a jeho susedky. Na první návrhy, k nimž pana Brocka vedl rostoucí obdiv k vdově v prvních dnech jejich vzájemného styku, reagovala z její strany výzvou ke

shovívavosti, která mu do budoucna zavřela ústa. Ujistila ho, že jediné místo v jejím srdci, které může doufat, že zaujme, je místo přítele. Miloval ji natolik, že přijal, co mu byla ochotna dát: stali se přáteli a od té doby jimi zůstali. Žádný žárlivý strach z toho, že by někdo jiný mohl uspět tam, kde on selhal, nenarušil klidný vztah duchovního k ženě, kterou miloval. Z těch několika málo pánů, kteří žili v sousedství, nepřipustila paní Armadaleová nikoho, aby se s ní seznámil více než jen letmo. Spokojeně se uzavřela ve svém venkovském útočišti a byla odolná proti všem společenským lákadlům, která by jiné ženy v jejím postavení a věku lákala. Pan Brock a jeho noviny, které se s monotónní pravidelností třikrát týdně objevovaly u jejího čajového stolku, jí sdělovaly vše, co chtěla vědět o velkém vnějším světě, který obklopoval úzké a neměnné hranice jejího každodenního života.

Toho večera se pan Brock posadil do křesla, v němž vždycky sedával, přijal ten jediný šálek čaje, který vždycky pil, a otevřel noviny, které vždycky nahlas předčítal paní Armadaleové, která ho vždycky poslouchala, když si hověla na téže pohovce a v ruce držela výšivku.

„Bůh mi žehnej!“ vykřikl farář s hlasem v nové oktávě a s očima užasle upřenýma na první stránku novin.

Takový úvod k večernímu čtení, jako byl tento, se za celou dobu, co paní Armadaleová jako posluchačka poslouchala, ještě nikdy nestal. V záchvěvu zvědavosti vzhlédla od pohovky a prosila svého ctihodného přítele, aby jí dopřál vysvětlení.

„Stěží mohu uvěřit vlastním očím. Tady je inzerát, paní Armadaleová, adresovaný vašemu synovi.“

Bez dalšího úvodu přečetl inzerát v následujícím znění:

Pokud by se toto dostalo do rukou ALLANA ARMADALEHO, žádáme ho, aby se buď osobně, nebo dopisem spojil s firmou Messrs Hammick and Ridge (Lincoln's Inn Fields, Londýn) v důležité záležitosti, která se ho vážně týká. Kdokoli, kdo by mohl pány H. a R. informovat o tom, kde se nachází...

Aby se předešlo omylům, oznamuje se dále, že pohřešovaný Allan Armadale je patnáctiletý mladík a že tento inzerát je vložen na žádost jeho rodiny a přátel.

„Další rodina a další přátelé,“ řekla paní Armadaleová. „Osoba, jejíž jméno je uvedeno v tomto inzerátu, není můj syn.“

Tón, jakým mluvila, pana Brocka překvapil. Změna v její tváři, když vzhlédl, ho šokovala. Její jemná pleť vybledla do matné běloby, oči měla odvrácené od návštěvníka s podivnou směsicí zmatku a znepokojení; vypadala jako žena starší, než byla, nejméně o dobrých deset let.

„To jméno je tak velmi neobvyklé,“ řekl pan Brock v představě, že ji urazil, a snažil se omluvit. „Opravdu se mi zdálo nemožné, že by mohly existovat dvě osoby...“

„Jsou dvě,“ vložila se do hovoru paní Armadaleová. „Allanovi je, jak víte, šestnáct let. Když se podíváte zpět na inzerát, zjistíte, že pohřešované osobě je pouhých patnáct let. Ačkoli nese stejné příjmení a stejné křestní jméno, není, díky Bohu, s mým synem nijak spřízněn. Dokud budu žít, bude předmětem mých nadějí a modliteb, aby ho Allan nikdy neviděl, aby o něm nikdy ani neslyšel. Můj laskavý příteli, vidím, že vás překvapují: budete se mnou mít strpení, když tyto podivné okolnosti nechám nevysvětlené? V mém raném životě se odehrálo neštěstí a utrpení, které je příliš bolestné,

než abych o něm mluvila i před vámi. Pomůžete mi snést vzpomínku na ně tím, že se o tom už nikdy nezmíníte? Uděláte ještě víc – slíbíte mi, že o tom nebudete mluvit s Allanem a že nedopustíte, aby se mu ty noviny připletly do cesty?“

Pan Brock splnil slib, který po něm požadovala, a ohleduplně ji nechal o samotě.

Rektor byl k paní Armadaleové příliš dlouho a příliš upřímně připoután, než aby k ní mohl chovat nedůvěru. Bylo by však marné popírat, že se cítil zklamán její nedůvěrou k němu a že se cestou zpět do svého domu nejednou zvědavě podíval na inzerát.

Teď už bylo dostatečně jasné, že motivem paní Armadaleové, proč svého syna stejně jako sebe pohřbila v ústraní odlehlé venkovské vesnice, nebyla ani tak snaha udržet ho pod svým dohledem, jako spíš to, aby ho jeho jmenovec neodhalil. Proč se děsila představy, že by se někdy setkali? Byla to hrůza z ní samotné, nebo z jejího syna? Věrná víra pana Brocka v jeho přítelkyni odmítala jakékoli řešení obtíží, které by poukazovalo na nějaké minulé pochybení paní Armadaleové. Té noci vlastnoručně zničil inzerát; té noci se rozhodl, že už nikdy nepřipustí, aby mu toto téma přišlo na mysl. Po světě se pohyboval jiný Allan Armadale. Tolik mu toho náhoda odhalila. Víc si kvůli paní Armadaleové nepřál zjistit.

To byla druhá z řady událostí, které se datovaly od rektorova spojení s paní Armadaleovou a jejím synem. Paměť pana Brocka, putující stále blíž a blíž k současným okolnostem, dospěla do třetí etapy své cesty minulým časem a zastavila se u dalšího roku osmnáct set padesát.

* * *

Uplynulých pět let na Allanově povaze změnilo jen málo, pokud vůbec. Z šestnáctiletého chlapce se stal jednadvacetiletý mladý muž. Byl stejně lehkovážný a otevřený jako dřív, stejně dobromyslný, stejně bezstarostně se řídil svými vlastními impulsy, ať už ho vedly kamkoli. Jeho náklonnost k moři se s přibývajícimi roky mužnosti ještě posílila. Od stavby člunu se nyní dostal – se dvěma tovaryši, kteří pracovali pod jeho vedením – ke stavbě palubní lodi o výtlaku pět a třicet tun. Pan Brock se ho svědomitě snažil nasměrovat k vyšším cílům; vzal ho do Oxfordu, aby se podíval, jaký je život na vysoké škole; vzal ho do Londýna, aby si rozšířil obzory velkoměsta. Tato změna Allana rozptýlila, ale ani v nejmenším ho nezměnila. Byl stejně neproniknutelně nadřazený všem světským ambicím jako sám Diogenes. “Co je lepší,” ptal se tento neuvědomělý filozof, “přijít na způsob, jak být šťastný, sám, nebo nechat jiné lidi, aby se pokusili, jestli to mohou zjistit za tebe?” Od té chvíle pan Brock dovolil, aby se charakter jeho žáka vyvíjel svým vlastním tempem, a Allan nepřerušovaně pokračoval v práci na své lodi.

Čas, který na synovi způsobil tak malou změnu, nepřešel neškodně přes matku.

Zdraví paní Armadaleové se rychle zhoršovalo. Jak jí ubývaly síly, měnila se i její povaha k horšímu: byla stále úzkostlivější, stále více podléhala chorobným obavám a představám, stále neochotněji opouštěla svůj pokoj. Od chvíle, kdy se před pěti lety objevil inzerát, se nestalo nic, co by ji přinutilo vrátit se v paměti k bolestným asociacím spojeným s jejím raným životem. Mezi ní a rektorem už nepadlo ani slovo na zakázané téma, v Allanově mysli nikdy

nevzniklo podezření na existenci jeho jmenovce, a přesto se paní Armadaleová, aniž by měla stín důvodu k nějakému zvláštnímu znepokojení, stala v posledních letech v souvislosti se svým synem tvrdošíjně a úzkostlivě neklidná. Pan Brock se nejednou obával, že mezi nimi dojde k vážným neshodám, ale Allanova přirozená laskavá povaha, posílená láskou k matce, ho vítězně provedla všemi zkouškami. Nikdy mu v její přítomnosti neuniklo žádné tvrdé slovo nebo přísný pohled; byl k ní do poslední chvíle neměnně milující a shovívavý.

Takové bylo postavení syna, matky a přítele, když se v životě těch tří odehrála další významná událost. Jednoho ponurého odpoledne na začátku měsíce listopadu vyrušila pana Brocka při psaní kázání návštěva hostinského z vesnice, kde žili.

Po úvodní omluvě uvedl hostinský dostatečně jasně naléhavou záležitost, kvůli které na faru přišel.

Před několika hodinami přivedlo do hostince několik zemědělských dělníků ze sousedství mladého muže, kterého našli, jak se potuluje po jednom z polí svého pána v rozháraném stavu, choval se, jakoby byl šílený. Hostinský poskytl ubožákovi přístřeší, zatímco posílal pro lékařskou pomoc, a lékař, když ho spatřil, prohlásil, že trpí mozkovou horečkou a že jeho převoz do nejbližšího města, kde by se našla nemocnice nebo dělnický lazaret, který by ho přijal, by s největší pravděpodobností znamenal fatální ztrátu šancí na uzdravení. Poté, co si vyslechl tento názor a sám zjistil, že jediné cizincovo zavazadlo sestává z malého pytle na koberce, který byl nalezen na poli poblíž něj, vydal se domácí na místo, aby se poradil s rektorem a zeptal se ho, jak má v této vážné situaci postupovat dál.

Pan Brock byl soudcem i duchovním okresu a postup, který je třeba zvolit v první řadě, mu byl dostatečně jasný. Nasadil si klobouk a doprovodil hostinského zpět do hostince.

Ve dveřích hostince se k nim připojil Allan, který se zprávu dozvěděl jinou cestou a který čekal na příjezd pana Brocka, aby se vydal za magistrátem a zjistil, jaký je ten cizinec. Ve stejnou chvíli se k nim připojil i vesnický lékař a všichni čtyři společně vešli do hostince.

Na jedné straně našli hostinského syna a na druhé straně hostinského, kteří drželi muže na židli. Mladý, štíhlý muž byl v tu chvíli dost silný na to, aby pro ty dva bylo obtížné ho ovládnout. Jeho plavá pleť, velké, jasně hnědé oči a černý plnovous mu dodávaly cosi cizokrajného. Oblečení měl trochu obnošené, ale prádlo bylo čisté. Jeho soumravné ruce byly šlachovité a nervózní a na více místech byly živě zbarvené jizvami po starých zraněních. Prsty na jedné noze, z níž odkopl botu, se přes punčochu chytaly zábradlí židle s citlivým svalovým pohybem, který je vidět jen u těch, kdo byli zvyklí chodit bosí. V šílenství, které se ho teď zmocnilo, nebylo možné si všimnout ničeho jiného než tohoto. Po šeptané poradě s panem Brockem lékař osobně dohlédl na pacientův přesun do klidné ložnice v zadní části domu. Krátce nato byly jeho šaty a taška s kobercem poslány dolů a v přítomnosti soudce byly prohledány, aby se našel nějaký klíč ke spojení s jeho přáteli.

V tašce na koberec bylo jen oblečení na převlečení a dvě knihy – Sofoklovy hry v řeckém originále a Goethův "Faust" v německém originále. Oba svazky byly značně opotřebované četbou a na předsádce každého z nich byly napsány iniciály O. M. Tolik prozradil vak, a nic víc.